

Analýza profesní orientace studentů středních škol ve Zlínském kraji

Jana Černá

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav ekonomie
akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Černá**
Osobní číslo: **M16101**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Analýza profesní orientace studentů středních škol ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Proveďte rozbor literárních pramenů k danému tématu.

II. Praktická část

- Analyzujte profesní orientaci studentů středních škol ve Zlínském kraji s ohledem na současný stav na trhu práce.
- Sestavte návrhy a doporučení pro Zlínský kraj.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **40 stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JUREČKA, Václav. **Makroekonomie. 3.**, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017, 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.
KRUGMAN, Paul R. a Robin WELLS. **Macroeconomics. 3rd ed.** New York: Worth Publishers, c2013, xxxii, 582 s. ISBN 978-1-4292-8343-4.
SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA. **Makroekonomie. 3.** aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press, 2018, 535 s. ISBN 978-80-7261-537-7.
ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. **Nezaměstnanost. 2.**, přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3.
ŠVARCOVÁ, Jena, Vít GABRHEL a Ondřej CÍCHA. **Makroekonomické aspekty vývoje trhu práce ve vztahu k absolventům škol v ČR.** Zlín: CEED, 2014, 143 s. ISBN 978-80-87301-18-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Kamil Dobeš, Ph.D.**
Ústav ekonomie
Datum zadání bakalářské práce: **7. ledna 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **14. května 2019**

Ve Zlíně dne 7. ledna 2019

L.S.

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

Ing. Kamil Dobeš, Ph.D.
ředitel ústavu

**PROHLÁŠENÍ AUTORA
BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE**

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přičiněním tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 7.5.2019

Jméno a příjmení: JANA ČERNÁ

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na trh práce a nezaměstnanost v České republice, především pak na nezaměstnanost mladší věkové skupiny, tvořenou převážně absolventy středních škol a jejich profesní orientaci a profesní vyhraněnost. Primární data pro tuto práci byla získána dotazníkovým šetřením, probíhajícím mezi studenty posledních ročníků středních škol a následně byla zpracována za použití metod popisné statistiky. Z výzkumu byla zjištěna profesní vyhraněnost studentů a jejich preference jednotlivých povolání. Také byla zjištěna představa studentů o budoucím směřování a mobilita v rámci dalšího studia a zaměstnání. Na základě zjištěných výsledků a poznatků je podána určitá reflexe o budoucích účastnících trhu práce. Tyto informace jsou důležité pro vysoké školy, zejména pak pro Zlínský kraj, který na základě zjištěných výsledků může ovlivnit strukturu absolventů středních škol a nabízených pracovních míst.

Klíčová slova: trh práce, nezaměstnanost, absolvent, student, profesní orientace, profesní vyhraněnost

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on labour market and unemployment in the Czech Republic, especially on unemployment of young people meaning graduates of the secondary schools and their professional orientation and professional specialization. Primary data for this thesis were gained from the survey that was done amongst students of last year of secondary schools and were later processed using descriptive statistics methods. The professional specialization and professional orientation were found from the survey. The vision of students' future plans and their mobility during studies and work was found from the survey as well. Based on the results from survey a reflection of future labour market participants is given. This information is important for universities and especially for Zlín region because based on the results the structure of graduates or offered jobs can be changed.

Keywords: labour market, unemployment, graduate, student, professional orientation, professional specialization

Poděkování

Touto cestou bych především chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce panu Ing. Kamilu Dobešovi, Ph.D. za ochotu, odborné konzultace, cenné rady a připomínky při zpracovávání práce.

Taktéž bych ráda poděkovala panu Ing. Tomáši Urbánkovi za pomoc při zpracování testů statistických hypotéz.

Dále pak děkuji rodině a přátelům, kteří mě podporovali po celou dobu studia.

OBSAH

ÚVOD.....	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 TRH PRÁCE.....	14
1.1 KLASICKÝ MODEL TRHU PRÁCE.....	14
1.2 KEYNESIÁNSKÝ MODEL TRHU PRÁCE	16
2 NEZAMĚŠTNANOST	17
2.1 VÝZNAM ZAMĚŠTNÁNÍ PRO ČLOVĚKA	17
2.2 ÚČASTNÍCI TRHU PRÁCE	18
2.3 DOBROVOLNÁ A NEDOBROVOLNÁ NEZAMĚŠTNANOST	19
2.4 TYPY NEZAMĚŠTNANOSTI.....	21
2.4.1 Frikční nezaměstnanost	21
2.4.2 Strukturální nezaměstnanost	21
2.4.3 Cyklická nezaměstnanost	22
2.4.4 Beveridgeova křivka	22
2.5 PŘIROZENÁ MÍRA NEZAMĚŠTNANOSTI	23
2.5.1 Faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti.....	24
2.6 MĚŘENÍ NEZAMĚŠTNANOSTI	24
2.6.1 Míra nezaměstnanosti.....	25
2.6.2 Podíl nezaměstnaných osob	25
2.6.3 Míra ekonomické aktivity	26
2.7 RIZIKOVÉ SKUPINY NEZAMĚŠTNANÝCH.....	26
2.7.1 Mladší věková skupina.....	26
2.7.2 Starší věková skupina.....	28
2.7.3 Lidé se zdravotním postižením	28
2.7.4 Příslušníci národnostních nebo etnických menšin	28
3 SYSTÉM STŘEDOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	30
4 SKUPINY POVOLÁNÍ	33
5 STATISTICKÉ METODY TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ.....	34
5.1 CHÍ-KVADRÁT TESTY	35
6 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
7 ANALÝZA CELKOVÉ NEZAMĚŠTNANOSTI A NEZAMĚŠTNANOSTI ABSOLVENTŮ SŠ V ČR A VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	38

7.1	VÝVOJ POČTU NEZAMĚSTNANÝCH OSOB V ČR	38
7.2	VÝVOJ POČTU NEZAMĚSTNANÝCH OSOB VE ZLÍNSKÉM KRAJI	39
7.3	OBEČNÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI V ČR A VE ZLÍNSKÉM KRAJI	40
7.4	VÝVOJ CELKOVÉHO POČTU UCHAZEČŮ O PRÁCI V SOUVISLOSTI S POČTEM VOLNÝCH PRACOVNÍCH MÍST	41
7.5	VÝVOJ POČTU UCHAZEČŮ O PRÁCI V SOUVISLOSTI S POČTEM VOLNÝCH PRACOVNÍCH MÍST VE ZLÍNSKÉM KRAJI	43
7.6	STRUKTURA UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ V EVIDENCI ÚŘADU PRÁCE PODLE NEJVYŠŠÍHO DOSAŽENÉHO STUPNĚ VZDĚLÁNÍ	44
7.7	NEJPOPTÁVANĚJŠÍ PROFESE	47
7.8	SHRNUTÍ	48
8	VÝZKUM PROFESNÍ ORIENTACE STUDENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL VE ZLÍNSKÉM KRAJI	50
8.1	STRUKTURA RESPONDENTŮ	50
8.2	PROFESNÍ ORIENTACE STUDENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL	51
8.2.1	Preferované oblasti a povolání	51
8.2.2	Nejpreferovanější povolání	53
8.2.3	Profesní vyhraněnost	54
8.3	ZDŮVODNĚNÍ VÝBĚRU PREFEROVANÉHO POVOLÁNÍ	55
8.3.1	Rodiče pracující v oblasti	55
8.3.2	Uplatnitelnost	56
8.3.3	Další zdůvodnění výběru povolání	57
8.3.4	Očekávaný výdělek	59
8.4	PŘEDSTAVA SMĚŘOVÁNÍ A MOBILITA STUDENTŮ	60
8.4.1	Představa budoucího směřování učňů	61
8.4.2	Představa budoucího směřování studentů středních škol	62
8.4.3	Mobilita respondentů v rámci studia	63
8.4.4	Mobilita respondentů v rámci zaměstnání	64
9	SHRNUTÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI	66
10	NÁVRHY A DOPORUČENÍ	70
	ZÁVĚR	73
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	78
	SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	79
	SEZNAM TABULEK	81
	SEZNAM PŘÍLOH	82

ÚVOD

Nezaměstnanost je spolu s dalšími několika ukazateli jedním ze základních ekonomických měřítek prosperity státu. Sledují se přírůstky, úbytky, zda je na tom ekonomika lépe nebo hůře než v předchozím roce a jaký je předpoklad o vývoji do budoucna. Nejedná se ale jen o nějaké číslo ve statistikách, nezaměstnanost a práce je běžným tématem rozhovorů lidí. Práce neoddělitelně patří k člověku, jednak je pro něj důležitá jako zdroj příjmů, na druhou stranu je pro něj zaměstnání podstatné i z psychologického hlediska. Člověk potřebuje mít v životě určitý režim, který mu do jisté míry dává právě zaměstnání, je pro něj nutné, aby byly splněny základní potřeby jistoty a bezpečí – jistota příjmu, jistota toho, že za vydělané peníze uspokojí fyziologické potřeby jako je jídlo, pití, střecha nad hlavou a mnohé další. Pokud člověk nemá práci a tedy ani příjem, často nemá možnost žít jinak, než jako žebrák na ulici nebo se dokonce schýlit až k nezákonnému jednání.

Právě kvůli psychologickému dopadu na člověka je nezaměstnanost velmi diskutovaným tématem. Snahou každé ekonomiky je udržet nezaměstnanost na snesitelné úrovni a usilovat o to, aby co nejvíce lidí mohlo najít zaměstnání. V současné době se většinám ekonomik v Evropské unii včetně České republiky daří udržovat nezaměstnanost na velmi nízké úrovni, což je výhodné pro uchazeče o práci, avšak z hlediska zaměstnavatelů může velmi nízká nezaměstnanost naopak představovat riziko.

V této práci je zkoumána nezaměstnanost v souvislosti s uplatnitelností mladých lidí na trhu práce. Jedná se především o absolventy středních škol, kteří se budou poprvé ucházet o práci, ale především se musí rozhodnout, jaké zaměstnání chtějí v životě vykonávat. V souvislosti s výběrem povolání můžeme sledovat profesní orientaci studentů, zda mají jasno o svém budoucím povolání či zda se ještě nerozhodli úplně a volí mezi několika zaměstnáními, nebo jsou natolik nerozhodní, že nástup do pracovního procesu ještě odkládají a pokračují ve studiích na vysokých školách, kde se teprve rozhodnou, co by v životě chtěli dělat a kde získají pro dané povolání lepší kvalifikaci než na střední škole.

Cílem práce je tedy zjistit profesní orientaci studentů, nakolik jsou studenti profesně vyhranění – zda mají přesnou představu o svém budoucím povolání či nikoliv, jestli mají povědomí o současném stavu trhu práce a podle toho očekávají určitý výdělek či uplatnitelnost. Dalším cílem je pak zjistit, nakolik jsou studenti ochotní cestovat a stěhovat se v rámci studií a následně při hledání práce, zda jsou při výběru zaměstnání ovlivněni rodiči, nebo co je hlavním důvodem, který je vede k výběru preferovaného povolání.

Na základě získaných poznatků a závěrů pak budou vytvořeny závěry a doporučení, která se budou vztahovat zejména k dílčím cílům, tedy zda si studenti zvolili vybrané zaměstnání na základě vlivu rodičů, očekávaného výdělku či z důvodu dlouhodobého zájmu o vybranou oblast. Dále pak bude důležité zjištění, nakolik jsou studenti mobilní jak v rámci dalších studií, tak při hledání zaměstnání a to zejména z důvodu pracovní síly, která by mohla opustit oblast Zlínského kraje.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Nezaměstnanost a její vývoj byla, je a bude jedním z velmi diskutovaných témat. Míra nezaměstnanosti je jedním z ukazatelů, podle něž se posuzuje ekonomická situace státu, není proto žádným překvapením, že se vývojem nezaměstnanosti a jejími změnami zabývají téměř všichni, kdo stojí v čele země. Zaměstnání je nedílnou součástí lidského života a proto se každá země snaží, aby všichni lidé, kteří chtějí pracovat, mohli nalézt pro ně vhodné zaměstnání. Zejména u mladých lidí může být získání první práce obtížné a je třeba hledat způsoby, jak předejít problémům v celkové nezaměstnanosti i nezaměstnanosti mladší věkové skupiny, tedy převážně čerstvých absolventů škol.

Hlavním cílem práce je na základě provedené analýzy zjistit profesní orientaci studentů středních škol ve Zlínském kraji s ohledem na současný stav na trhu práce. Kromě hlavního cíle byly stanoveny i cíle dílčí. Dílčí cíle zahrnují provedení literární rešerše k danému tématu v části teoretické. Pro praktickou část bylo dílčích cílů stanoveno více. Prvním z nich je popsat současný stav na Českém trhu práce z hlediska vývoje nezaměstnanosti. Dalšími cíli jsou pak zjištění profesní vyhraněnosti a profesní orientace studentů a důvodů vedoucích k výběru určitého povolání. Poté bude cílem zjistit, jaké mají studenti plány po ukončení střední školy a jaká je jejich mobilita v rámci dalšího studia a práce.

Stanovené cíle budou naplněny pomocí dat získaných dotazníkovým šetřením v rámci Výzkumu vývoje profesní orientace studentů středních škol ve Zlínském kraji. Na základě analýzy získaných dat budou učiněny závěry vztahující se k jednotlivým výzkumným otázkám. Cílovou skupinou tohoto výzkumu jsou tedy studenti posledních ročníků středních škol ve všech okresech Zlínského kraje. Data, získaná za akademický rok 2016/2017 byla analyzována v průběhu měsíců ledna a února. Nejprve budou data zpracována do přehlednější podoby (formou tabulek a grafů) a následně budou interpretována.

Pro analýzu vývoje nezaměstnanosti v České republice bude využito sekundárních dat, především z databázi Českého statistického úřadu. K analýze profesní orientace pak bude využito primárních dat, získaných z dotazníkového šetření. Tato data budou analyzována pomocí tabulkového procesoru Excel a s použitím popisné statistiky a testů statistických hypotéz. Pro následné závěry a vyhodnocení bylo stanoveno několik výzkumných otázek:

- Jaké oblasti a povolání jsou mezi studenty nejpreferovanější?
- Jsou studenti profesně vyhranění?
- Co ovlivňuje studenty při výběru povolání?

- Jaká je představa studentů o jejich budoucím směřování?
- Jaká je mobilita studentů v rámci studia a práce?

Pro zodpovězení těchto otázek budou data nejprve zpracována do tabulek a grafů, které se budou k jednotlivým otázkám vztahovat. Na základě těchto dat pak bude provedena podrobnější analýza a následně budou v závěru práce shrnuty získané poznatky a stanoveny návrhy a doporučení. Výzkumná otázka *Co ovlivňuje studenty při výběru povolání?* bude navíc doplněna o 3 statistické hypotézy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TRH PRÁCE

Autoři zabývající se tematikou trhu práce a nezaměstnanosti, definují trh většinou velmi podobně. Holman (2004, s. 154) ve své publikaci uvádí, že trh práce je místo, kde se střetává nabídka práce a poptávka po práci. Poptávku po práci je podle něj možné odvodit od produkční funkce, která znázorňuje vztah produkce a množství práce (počet zaměstnanců).

Podobnou definici pak uvádí i Tuleja (2006, s. 139), který tvrdí že je trh práce místo, kde se setkávají dva subjekty, a to firmy a domácnosti. Firmy vystupují na straně poptávky a domácnosti představují skupinu nabízející práci. Dále pak uvádí několik přístupů k popsání trhu práce.

1.1 Klasický model trhu práce

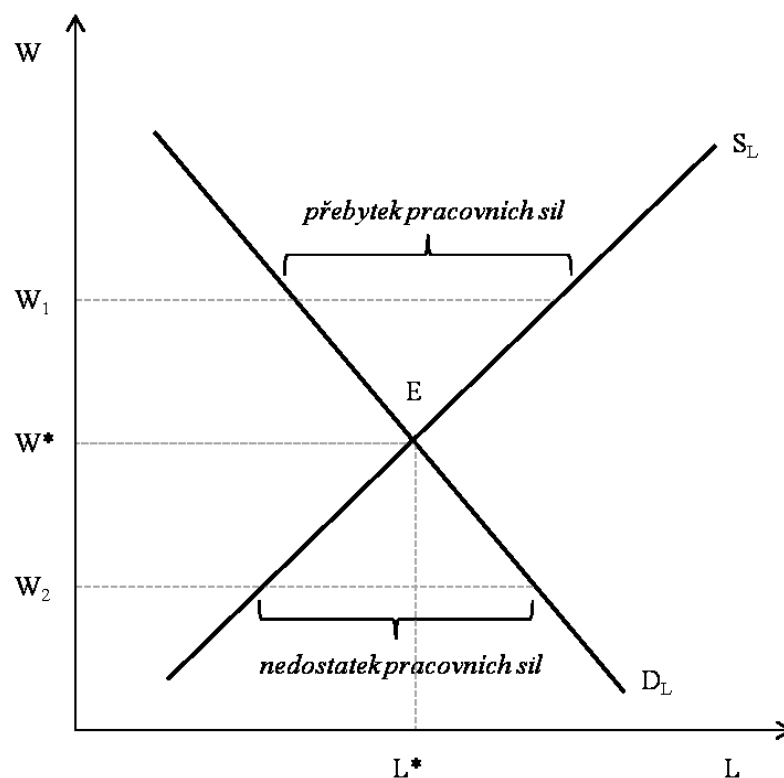
Předpokladem klasického modelu trhu práce je, že se firmy snaží dosáhnout maximálního zisku, zatímco jednotlivci usilují o maximalizaci užitku spotřebou zboží a služeb. Taktéž se předpokládá pružnost cen, které nemohou být ovlivněny ani ze strany firem, ani ze strany spotřebitelů. Takové ceny pak umožňují vyrovnávání nabídky a poptávky a zajišťují rovnováhu na trhu práce. (Soukup, 2018, s. 240)

Wawrosz (2017, s. 202) uvádí, že stranu poptávky trhu práce představují firmy, které hledají zaměstnance. Firmy nemohou v dokonale konkurenční ekonomice ovlivňovat cenu práce, ale pouze objem práce, kterou využijí. (Soukup, 2018, s. 240). Křivka agregátní poptávky po práci má klesající charakter a představuje počet osob, kterým jsou zaměstnavatelé ochotni za určitou reálnou mzdu poskytnout zaměstnání. Čím vyšší je reálná mzda, tím méně budou firmy poptávat nové zaměstnance, jelikož jejich mzda může být vyšší než mezní užitek a nevyplatí se je zaměstnat.

Nabídku práce pak tvoří osoby, které nabízí svou práci zaměstnavatelům. Jak již bylo zmíněno, jednotlivci usilují o maximalizaci svého užitku. Ten závisí na tom, kolik času stráví jednatel v práci a jakou mzdu za ni obdrží na nákup zboží a služeb a na volném čase, který mu zbývá. Podle Soukupa mají volný čas i spotřeba pro člověka pozitivní preferenci, tedy pokud roste volný čas a spotřeba, pak má rostoucí charakter i užitek jednotlivce. Křivka agregátní nabídky práce má tedy rostoucí charakter. Za vyšší mzdu bude ochotno pracovat více lidí. (Wawrosz, 2017, s. 202)

Rovnováhy na trhu práce je dosaženo v bodě E, kde se protínají křivky nabídky práce (S_L) a poptávky po práci (D_L). Tento bod je pak charakterizován optimálním množstvím práce (L^*) a optimální mzdovou sazbou (W^*). V tomto bodě je trh „vyčištěn“ – všichni, kdo chtějí za danou mzdu pracovat, mají zaměstnání a firmy zaměstnávají právě tolik pracovníků, kolik jsou ochotné při dané mzdové sazbě zaměstnat.

Kromě rovnovážného stavu můžou ale na trhu práce nastat další dvě situace znázorněné v *obrázku 1*. První z nich je převis nabídky nad poptávkou, ke které dochází tehdy, jsou-li na trhu práce lidé, kteří jsou ochotni pracovat, avšak za vyšší mzdu než je mzda rovnovážná (W_1). Naproti tomu může nastat situace převisu poptávky nad nabídkou. K ní dochází tehdy, když zaměstnavatelé poptávají práci, ale za nižší mzdovou sazbu (W_2) než je sazba rovnovážná a pracovníci tak nejsou za tuto mzdu ochotni do zaměstnání nastoupit. (Jurečka, 2018, s. 269)

Obrázek 1 Graf rovnováhy na trhu práce

(vlastní zpracování, zdroj: Jurečka, 2018, s. 269)

V situacích, kdy se trh nachází mimo rovnovážný stav, dochází vlivem působení tržních sil ke změně mzdové sazby. Pokud je na trhu přebytek pracovních sil, mzdová sazba se sníží a naopak při nedostatku pracovníků mzdová sazba roste, aby se přiblížila sazbě rovnováž-

né. Dohnalová (2011, s. 92) uvádí, že působením tržních sil by mělo dojít opět k vyrovnání poptávky a nabídky, rovnováha na trhu je však velmi výjimečný jev.

1.2 Keynesiánský model trhu práce

Podle Tuleji (2006, s. 141) keynesiánský model na rozdíl od modelu klasického předpokládá, že ceny nejsou pružné a že trh práce není flexibilní a poptávka a nabídka se nevyrovnávají samovolně. V tomto modelu je nepružnost cen zajištěna institucionálními překážkami, které při nezaměstnanosti nedovolují pokles nominálních mezd. Při poklesu poptávky dochází ke vzniku nezaměstnanosti, ale nominální cena práce zůstává na stejné úrovni.

Pokles poptávky je vyvolán snížením poptávky po produkci, což způsobuje i snížení cenové hladiny a snížení zaměstnanosti. Po určité době se ale na trhu práce objeví lidé, kteří jsou ochotni pracovat i za nižší nominální mzdu a dojde tak k nárůstu nabídky práce. V důsledku toho vznikne na trhu nerovnováha a nedobrovolná nezaměstnanost. V následujícím období pak díky působení institucí klesne nominální mzda, čímž se reálná mzda a zaměstnanost znovu vyváží a na trhu vznikne nový rovnovážný bod.

Keynesiánci pak na základě tohoto principu chápou nedobrovolnou nezaměstnanost v podstatě za cyklickou a o její snižování se zaslouhuje stát pomocí zásahů do ekonomiky a vytvářením institucionálních překážek. (Tuleja, 2006, s. 141)

2 NEZAMĚSTNANOST

Krugman (2015, s. 218) uvádí, že nezaměstnaní jsou ti, kteří aktivně hledají práci, ale nejsou v současné době zaměstnáni. Jurečka (2017, s. 154) považuje nezaměstnanost za „komplexní, zdaleka nejen ekonomický problém“. Nezaměstnanost má podle něj vliv nejen na ekonomickou situaci jedince, ale i na sociální a psychickou pohodu člověka.

2.1 Význam zaměstnání pro člověka

„Práce je důležitou podmínkou důstojné existence člověka, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Vřazuje člověka do řádu sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby ctízdosti, sebeuplatnění a sebeúcty.“ (Buchtová, 2013, s. 49)

Dále pak uvádí, že pro většinu z nás je práce v první řadě chápána jako způsob obživy – za vykonanou práci dostaneme mzdu, za kterou pak můžeme nakupovat statky a služby s cílem uspokojit naše potřeby. Zaměstnání má však význam i pro psychiku člověka, především pro pocit jistoty a bezpečí, tedy že člověk má stabilní příjem, ze kterého vyžije, vědomí, že uživí své děti, případně je schopen finančně pomáhat svým rodičům. Taktéž je práce podstatná pro naplnění potřeby seberealizace.

Ze společenského hlediska je práce pro člověka příležitostí, jak si vytvořit nové sociální kontakty, přátele a kolegy. V mnoha ohledech ho může práce posunout ve schopnosti komunikace s druhými lidmi, ve schopnosti spolupracovat s dalšími či v samostatném rozvoji znalostí a kompetencí.

V případech, kdy člověk nenadále ztratí práci nebo ji naopak dlouhodobě nemůže nalézt, má tato situace negativní vliv na jeho život. Buchtová (2013, s. 49) uvádí, že po psychické stránce si může člověk připadat zbytečný, mnohdy až neschopný, hlavně pokud jde o osoby ve středním věku, které již mají rodinu a nemají trvalý příjem k obživě, může u nich pocit selhání vyústit až v neochotu vídat se s přáteli a známými, čímž upadá i jejich kontakt se společností. Všechna tato fakta pak vedou k tomu, že se člověk může až začít obávat budoucnosti a být nejistý a pochybovat o svých schopnostech.

Pro člověka je podstatný i jakýsi „řád dne“, jistota toho, že půjde do práce, dostane zapláceno a ve volném čase se může věnovat tomu, co ho naplňuje. Práce se tak stává neoddělitelnou součástí našeho života a to nejen po finanční stránce.

2.2 Účastníci trhu práce

Jak již bylo zmíněno, na trhu práce vystupují firmy, které poptávají práci a jednotlivci, kteří práci nabízejí. Rojíček (2016, s. 224) ve své publikaci uvádí, že osoby vystupující na trhu práce na straně nabídky můžeme rozčlenit na 3 hlavní sledované skupiny:

1. **zaměstnané osoby**, za které podle definice ILO (International Labour Organization) považujeme „*všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání.*“ (© ČSÚ, 2019). Tyto osoby mohou pracovat jako zaměstnanci, tedy pro konkrétního zaměstnavatele, nebo jako sebezaměstnaní, tedy osoby pracující ve vlastním podniku;
2. **nezaměstnané osoby**, které jsou podle metodiky ILO definovány jako „*osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne souběžně splňovaly 3 podmínky ILO:*
 - *nebyly zaměstnané,*
 - *byly připraveny k nástupu do práce, tj., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání,*
 - *v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci*“ (© ČSÚ, 2019)
3. **ekonomicky neaktivní obyvatelstvo** definované v souladu s metodikou ILO jako „*všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v referenčním období nepatřily do kategorie "pracovních sil", tj. nemohou být klasifikovány jako osoby zaměstnané nebo nezaměstnané.*“ (© ČSÚ, 2019)

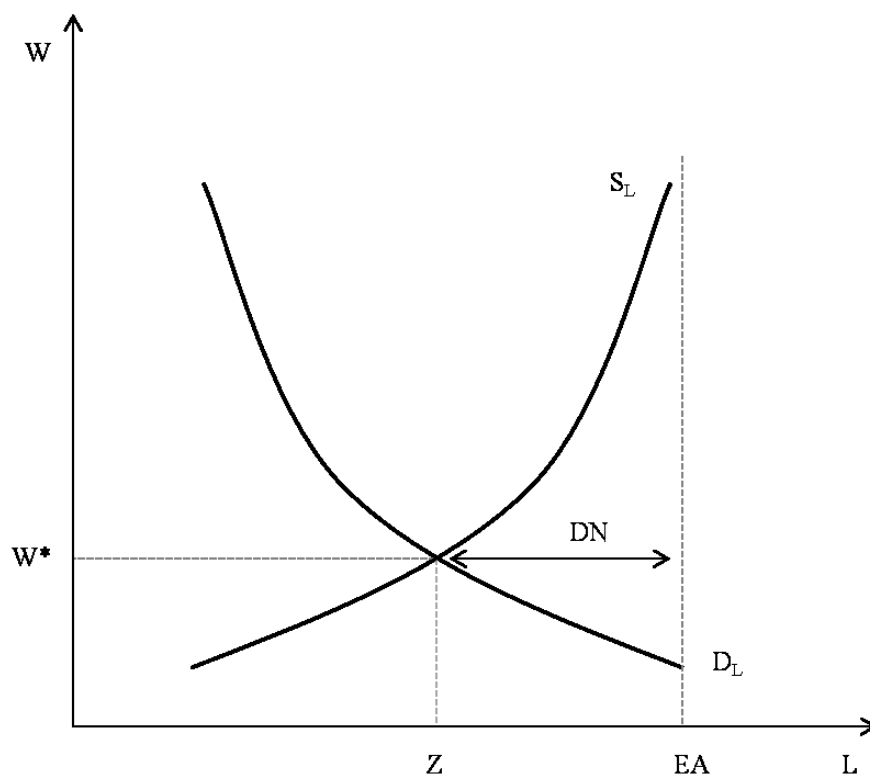
Na straně poptávky pak stojí zaměstnavatelé. V současné době, kdy je nezaměstnanost nejen v České republice, ale i v jiných zemích poměrně nízká, je pro zaměstnavatele důležité umět nalákat uchazeče o zaměstnání právě do jejich firmy. Aby to dokázali, potřebují nějakou výhodu oproti ostatním zaměstnavatelům. V souvislosti se zvyšováním atraktivity firmy proběhlo několik výzkumů, které se zabývaly takzvaným „budováním firemní značky“, což můžeme chápat jako proces budování a vylepšování jedinečných prvků firmy.

S budováním značky firmy souvisí i pojmy jako firemní atraktivita a firemní reputace. Pro měření atraktivity byla vyvinuta speciální stupnice, která vyjadřuje v jakých oblastech je firma pro zaměstnance atraktivní. V rámci měření je hodnoceno 5 oblastí – hodnota zá-

jmová, ekonomická, sociální, rozvojová a hodnota uplatnitelnosti. V současnosti firmy hodně využívají i sociálních sítí a médií ke zvýšení povědomí o své firmě, což může oslovit hlavně mladší generace, které hledají první práci. Současně mohou ale někteří zaměstnavatelé považovat využití sociálních médií za nebezpečné v tom smyslu, že se o práci mohou začít ucházet i méně kvalifikovaní jedinci. I přes to je využívání sociálních médií mezi zaměstnavateli časté, protože je poměrně srovnatelné s inzerováním na internetu. (Sivertzen, 2013)

2.3 Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

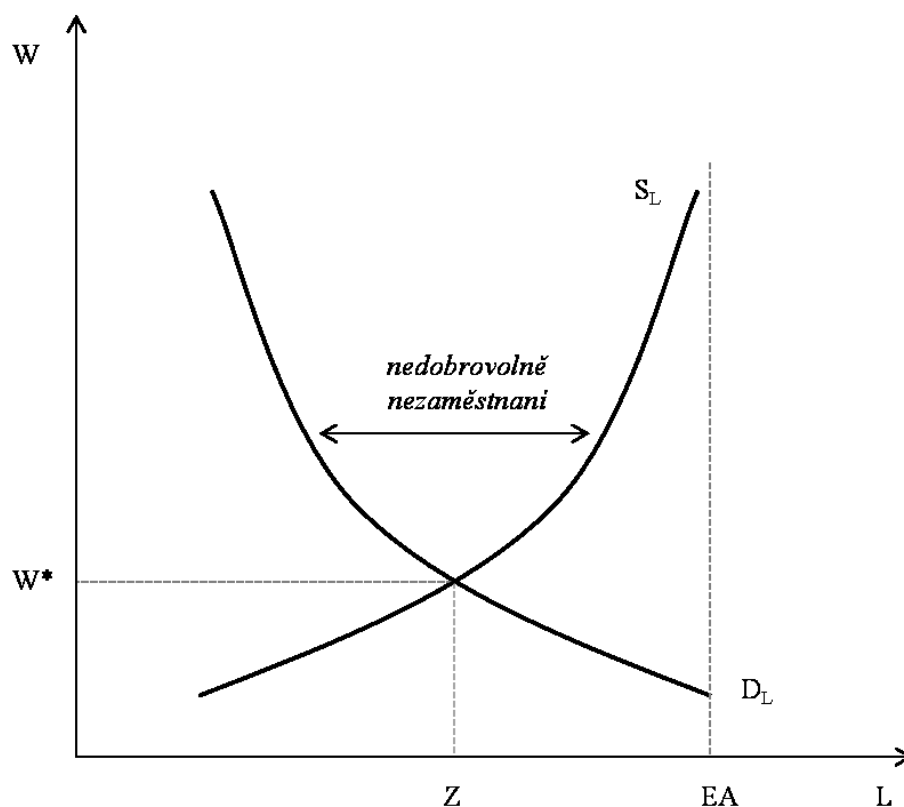
Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, na trhu práce existuje, stejně jako na dalších trzích, pomyslný bod rovnováhy, ve kterém je trh „vyčištěn“. Tomuto bodu odpovídá rovnovážná mzdová sazba (W^*). To, že je trh v rovnováze ovšem nemusí nutně znamenat, že neexistuje nezaměstnanost. I v takové situaci se totiž na trhu práce vyskytuje skupina lidí, kteří nejsou zaměstnaní a zaměstnání nevyhledávají, jelikož rovnovážná mzdová sazba neodpovídá jejich požadavku a je pro ně příliš nízká. (Jurečka, 2017, s. 163)

Obrázek 2 Graf dobrovolné nezaměstnanosti
(vlastní zpracování, zdroj Jurečka, 2017, s. 163)

V takovém případě mluvíme o dobrovolné nezaměstnanosti (DN), jelikož účastníci trhu práce se sami rozhodli, že za danou mzdu nebudou svou pracovní sílu na trhu nabízet. Tato situace je znázorněna na *obrázku 2*.

Jelikož mzdové sazby nejsou příliš pružné a na trhu práce se mění jen velmi pomalu, rovnováha tak nemusí být dosažena a může dojít ke dvěma způsobům řešení. Podle Jurečky (2017, s. 163) první a častější z nich je, že je stanovena vyšší než rovnovážná sazba a více lidí tak nabízí svou pracovní sílu. Zároveň ale zaměstnavatelé za tuto mzdu nemohou zaměstnat mnoho lidí a proto vybírají ty uchazeče, kteří mají pro danou práci nejlepší kvalifikaci. Počet uchazečů o práci je tak vyšší než nabídka pracovních míst. Ty pracovníky, kteří by za danou mzdu byli ochotni pracovat, ale nedostává se jim možnosti do zaměstnání nastoupit, označujeme za nedobrovolně nezaměstnané. Graf nedobrovolné nezaměstnanosti je znázorněn na *obrázku 3*.

Obrázek 3 Graf nedobrovolné nezaměstnanosti
(vlastní zpracování, zdroj: Jurečka, 2017, s. 164)

Méně často se pak stává, že mzdová sazba klesne pod rovnovážnou úroveň a zaměstnavatelé poptávají více zaměstnanců, než je jich ochotno za danou mzdu pracovat.

2.4 Typy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost můžeme podle příčin, které jí způsobují, rozdělit na několik typů. Autoři většinou uvádí typy tři a to nezaměstnanost frikční, strukturální a cyklickou. Mnoho z nich zmiňuje i nezaměstnanost sezónní, avšak zde se názory autorů liší, někteří ji vyčleňují samostatně, kdežto jiní ji uvádí jako součást nezaměstnanosti frikční nebo nezaměstnanosti cyklické.

2.4.1 Frikční nezaměstnanost

Frikční (neboli vyhledávací) nezaměstnanost zahrnuje osoby, které dobrovolně či nedobrovolně opustily své zaměstnání a hledají novou práci. Nezaměstnanost je způsobena tím, že ne vždy mají při odchodu ze starého zaměstnání už nalezené a zajištěné nové, ale teprve ho hledají. Většinou pak nepřijmou hned první nabídku, ale nějaký čas jim trvá, než najdou práci, která by nejlépe vyhovovala jejich požadavkům a kvalifikaci. Hledání nové práce jim však zabírá většinou několik týdnů až měsíců a frikční nezaměstnanost tak můžeme označit za krátkodobou.

Krugman (2015, s. 225) uvádí, že pro zaměstnance, který opustil zaměstnání nebo pro mladého člověka, který ještě nepracoval, je běžné, že hledáním nové práce stráví i několik týdnů. Je to dáno tím, že všechna zaměstnání nejsou stejná a informace o nabízených zaměstnáních nejsou perfektní – kdyby byly, netrvalo by hledání nového zaměstnání tak dlouho. Frikční nezaměstnanost je tak možné považovat za nezaměstnanost způsobenou časem, který lidé stráví hledáním nové práce.

Sezónní nezaměstnanost bychom mohli chápat jako součást nezaměstnanosti frikční. Můžeme ji pozorovat především v takových odvětvích, která jsou závislá na ročním období a v průběhu roku tak není konstantní. Za sezónní nezaměstnanost bychom mohli považovat například oblast zemědělství, cestovního ruchu či stavebnictví. (Soukup, 2018, s. 252)

2.4.2 Strukturální nezaměstnanost

Ke vzniku strukturální nezaměstnanosti dochází, když je na trhu práce nerovnováha mezi nabídkou práce a poptávkou po práci v určité oblasti. Důvodem těchto nesouladů jsou změny ve struktuře ekonomiky nebo technologický vývoj. V souvislosti s technologickým pokrokem můžeme narazit i na termín „technologická nezaměstnanost“, která souvisí právě s novými technologiemi a vyšším stupněm robotizace a automatizace. V důsledku zavá-

dění moderních technologií je lidská práce v některých oblastech nahrazována prací strojů, především u fyzicky náročných prací nebo procesů náročných na preciznost. (Jurečka, 2017, s. 159)

Podle Soukupa (2018, s. 252) se změna struktury ekonomiky projevuje převážně v rozdílných požadavcích na kvalifikaci pracovníků, než uchazeči o zaměstnání mají. Strukturální nezaměstnanost je taktéž do určité míry spojená s geografickým rozmístěním jednotlivých sektorů ekonomiky. Nejvíce je vliv územního rozdělení patrný při rušení závodů nebo propouštění dělníků v oblastech prosperujících především z určité oblasti, například těžební průmysl na Ostravsku nebo v severozápadních Čechách. Stejně tak poptávka po pracovní síle v sektoru služeb bude ve větších městech vyšší, než na vesnicích či maloměstech.

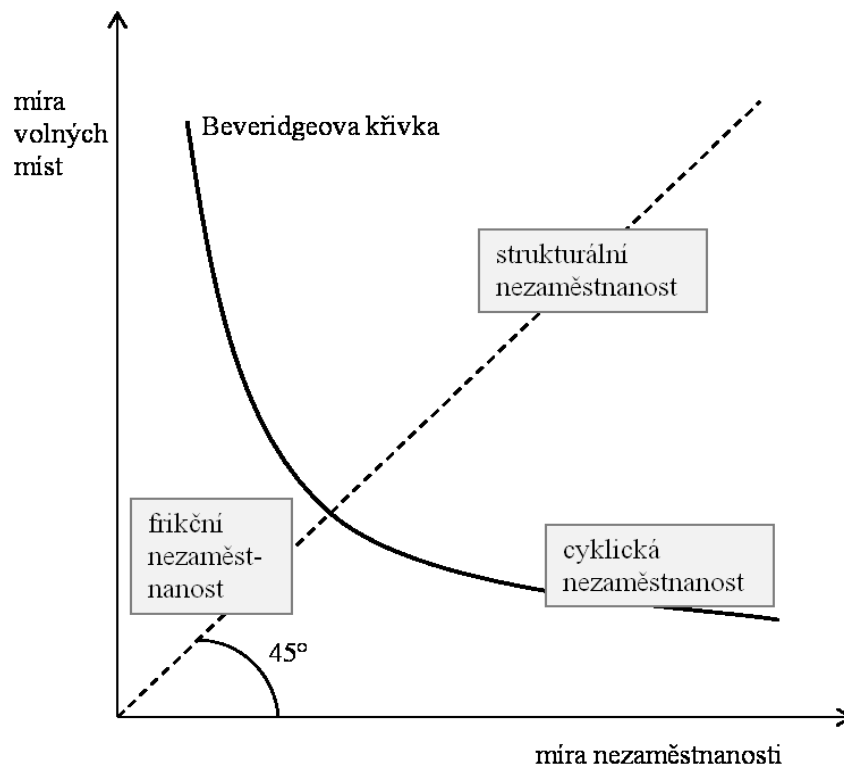
V takových případech pak uchazeči o zaměstnání mají možnost absolvovat nespočet rekvalifikačních kurzů, které jim poskytují možnost rozvoje a vzdělání v jiných oblastech, které jsou často hodně poptávané. Další možností je pak stěhování se za prací.

2.4.3 Cyklická nezaměstnanost

Příčinou cyklické nezaměstnanosti je ekonomická kolísavost a cyklické změny v ekonomice. Zatímco ve fázi recese se počet nezaměstnaných zvyšuje, jelikož poptávka po práci převyšuje počet nabízených pracovních míst, v období expanze je tomu přesně naopak a nezaměstnanost klesá. Můžeme tedy říct, že ve fázi recese se dá značná část nezaměstnaných označit za skupinu nedobrovolně nezaměstnaných, protože ačkoliv by tito lidé pracovat chtěli, nabídka práce není dostatečná na to, aby byli všichni uspokojeni. (Jurečka, 2017, s. 160)

2.4.4 Beveridgeova křivka

V souvislosti s typy nezaměstnanosti se můžeme setkat s pojmem Beveridgeova křivka. Ta vyjadřuje, jak na sobě závisí míra nezaměstnanosti a míra volných pracovních míst, která je vyjádřena jako podíl volných pracovních míst na celkovém počtu míst, které jsou potřebné k vytvoření pracovního místa pro každého člověka. Trend křivky je klesající, jelikož pokud je dostatek volných pracovních míst, pak obvykle bývá nízká i nezaměstnanost a vyšší míra nezaměstnanosti je pak při nedostatku pracovních míst. Situace, kdy je trh v rovnováze je znázorněna linií pod úhlem 45°. (Jurečka, 2017, s. 158)

Obrázek 4 Graf Beveridgeovy křivky

(vlastní zpracování, zdroj: Jurečka, 2017, s. 161)

Pokud bychom jednotlivé typy nezaměstnanosti určovali podle Beveridgeovy křivky, dostalo by se nám zobrazení uvedeného v *obrázku 4*. V případech, kdy v ekonomice převažuje krátkodobá frikční nezaměstnanost, se budeme pohybovat zhruba uprostřed křivky a to poměrně blízko nulových hodnot, jelikož je míra nezaměstnanosti nízká a ti, co jsou nezaměstnaní, mají příležitost nastoupit na volnou pracovní pozici. Převaha strukturální nezaměstnanosti by se pak podle Jurečky (2017, s. 160) projevovala posunem dále od počátku grafu, avšak stále na úrovni 45-ti stupňové linie. V tomto případě je velký počet volných pracovních míst i uchazečů o práci, avšak nabídka práce a poptávka po práci nejsou shodné napříč obory. Cyklická nezaměstnanost, která nejvíce převládá v období recese, je charakteristická vysokou mírou nezaměstnanosti a nízkou mírou volných pracovních míst a nachází se tak pod linií 45 stupňů.

2.5 Přirozená míra nezaměstnanosti

Určitá míra nezaměstnanosti je pro ekonomiku normální – je to dáno především frikční a strukturální nezaměstnaností. Reálná míra nezaměstnanosti se pak pohybuje okolo přirozené míry. Krugman (2015, s. 230) uvádí, že přirozená nezaměstnanost je dána součtem

frikční a strukturální nezaměstnanosti a že součtem přirozené a cyklické nezaměstnanosti získáme reálnou nezaměstnanost.

Jurečka (2017, s. 162) říká, že „*Přirozená míra nezaměstnanosti se týká úrovně nezaměstnanosti, jež obvykle v ekonomice převažuje. Je dosažena, když se ekonomika pohybuje na úrovni potenciálního produktu.*“ Za takových podmínek pak podle něj existuje nezaměstnanost pouze dobrovolná a dochází k optimálnímu využití zdrojů.

Někteří autoři pak přejímají definici přirozené míry nezaměstnanosti ve formě NAIRU (non-accelerating inflation rate of unemployment), tedy taková míra nezaměstnanosti, při níž zůstává inflace neměnná. (Soukup, 2018, s. 311)

2.5.1 Faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti

Přirozená míra nezaměstnanosti má v každém státě jinou úroveň, stejně tak není neměnná, ale v průběhu let mění svou hodnotu. Jurečka (2017, s. 162) ve své publikaci uvádí, že vliv na její velikost má mnoho faktorů, jako například motivace, kterou lidé mají pro hledání nové práce – čím více budou chtít najít práci, tím nižší bude přirozená míra nezaměstnanosti. Dalším ovlivňujícím faktorem je činnost úřadů práce, konkrétně to, jak jsou tyto instituce schopné nezaměstnaným lidem poskytovat a doporučovat pracovní nabídky a jak efektivně firmám nabízí vhodné uchazeče o práci. V situacích, kdy úřady správně plní svou funkci jsou všichni účastníci trhu správně informováni o pracovních příležitostech a přirozená míra nezaměstnanosti klesá.

Z hlediska sociální podpory v nezaměstnanosti je tomu naopak. Pokud budou nezaměstnaní dostávat vysokou podporu v nezaměstnanosti po dlouhou dobu, nebudou mít dostatečnou motivaci ani nutnost hledat zaměstnání a přirozená míra nezaměstnanosti se bude zvyšovat. V neposlední řadě je přirozená míra nezaměstnanosti ovlivněna také strukturou uchazečů o zaměstnání – ať už věkovou, vzdělanostní či na základě pohlaví. Problematickým skupinám nezaměstnaných bude věnována jedna z následujících kapitol. (Jurečka, 2017, s. 162)

2.6 Měření nezaměstnanosti

Existuje několik způsobů jak měřit nezaměstnanost. Z věkového hlediska můžeme v těchto výpočtech a kvantifikacích počítat pouze s těmi osobami, které jsou v produktivním věku, tedy osoby, které absolvovaly povinné minimální vzdělání a ještě nejsou v penzi. Dalšími

důležitými pojmy pro měření nezaměstnanosti jsou již dříve zmiňované dvě hlavní skupiny obyvatel – obyvatelstvo ekonomicky aktivní (zahrnující zaměstnané a nezaměstnané) a ekonomicky neaktivní.

2.6.1 Míra nezaměstnanosti

Za základní ukazatel bývá považována míra nezaměstnanosti. Ta vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob k osobám ekonomicky aktivním a vypočtená hodnota se vyjadřuje v procentním tvaru.

$$\text{míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet nezaměstnaných osob}}{\text{počet ekonomicky aktivních osob}} \cdot 100$$

Míra nezaměstnanosti se určuje jak za celé země, tak i za dílčí části zemí, jako jsou regiony, kraje nebo okresy. Taktéž můžeme míru nezaměstnanosti počítat jen pro určité skupiny obyvatelstva na základě různých kritérií – věk, pohlaví nebo dosažené vzdělání. (Jurečka, 2017, s. 155)

Metodik, podle kterých je možné určit míru nezaměstnanosti je mnoho. V České republice je míra nezaměstnanosti zjišťována Českým statistickým úřadem, který na základě výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) určuje obecnou míru nezaměstnanosti. VŠPS odpovídá metodice Eurostatu a doporučením vydávaných Mezinárodní organizací práce (ILO) a spočívá ve výběru a dotazování zhruba 25 000 náhodně zvolených domácností. (© ČSÚ, 2019)

2.6.2 Podíl nezaměstnaných osob

Dalším ukazatelem pro kvantifikaci nezaměstnanosti je podle Jurečky (2017, s. 156) podíl nezaměstnaných osob, který je v České republice zjišťován Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Vypočítáme ho jako počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP dělený počtem obyvatel v produktivním věku. Stejně jako míru nezaměstnanosti i tento ukazatel vyjadřujeme v procentním tvaru.

$$\text{podíl nezam. osob} = \frac{\text{dosažitelní uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP}}{\text{počet osob v produktivním věku}} \cdot 100$$

Do roku 2013 existoval ukazatel registrovaná míra nezaměstnanosti, který byl podobný obecné míře nezaměstnanosti, avšak s tím rozdílem, že se v čitateli nenacházel počet nezaměstnaných osob zjištěný přes VŠPS, ale dosazoval se počet nezaměstnaných vedený

v evidenci úřadu práce. Vzhledem k mýlkám mezi ukazateli obecné a registrované míry nezaměstnanosti byl druhý z ukazatelů zrušen a nahrazen podílem nezaměstnaných osob.

2.6.3 Míra ekonomické aktivity

Jako poslední Jurečka (2017, s. 157) uvádí, že počet ekonomicky aktivních osob k osobám v produktivním věku je vyjádřen ukazatelem míry ekonomické aktivity. Jeho hodnotu v České republice taktéž zjišťuje Český statistický úřad. Výpočet ukazatele v procentním vyjádření má následující tvar:

$$\text{míra ekonomické aktivity} = \frac{\text{počet ekonomicky aktivních osob}}{\text{počet osob v produktivním věku}} \cdot 100$$

Ukazatelů, vztahujících se k nezaměstnanosti existuje ještě několik, například počet uchazečů na jedno pracovní místo nebo ukazatel podzaměstnanosti. U většiny ukazatelů pak platí, že je možné je vyjádřit za různé geografické celky, ať už za celý stát, kraj nebo okres, podle věkových kategorií, pohlaví, dosaženého stupně vzdělání či oblasti zaměstnání.

2.7 Rizikové skupiny nezaměstnaných

Buchtová (2013, s. 82) se ve své publikaci věnuje rizikovým skupinám nezaměstnaných hlavně proto, že uchazeči o zaměstnání si na trhu práce nejsou rovni, a to hned z několika důvodů. Mezi ně patří věk, pohlaví, dosažené vzdělání, praxe v oboru nebo to, do jaké etnické skupiny se žadatel o práci řadí. Všechny tyto znaky a několik dalších určují, jaké postavení mezi uchazeči o zaměstnání se jedinci dostává. Na základě těchto znaků pak můžeme vyčlenit takzvané „rizikové skupiny nezaměstnaných osob“, které mají obecně menší šanci na získání zaměstnání a čelí tak riziku dlouhodobé nezaměstnanosti, jelikož nejsou schopni nalézt dlouhodobou práci a pracují spíše příležitostně a to jen krátkodobě.

2.7.1 Mladší věková skupina

Tuto skupinu tvoří převážně absolventi středních a vysokých škol. Většina z nich se o dlouhodobé zaměstnání uchází poprvé, jelikož při škole pracovali spíše jako brigádníci a to mnohdy i mimo obor, ve kterém se o zaměstnání uchází. Jejich hlavním handicapem je tedy ve srovnání s dalšími žadateli nedostatek zkušeností z daného oboru. Ačkoliv má za posledních 5 let nezaměstnanost mladých lidí v České republice klesající charakter, stále

absolventi představují kolem 17 % z celkového počtu nezaměstnaných. (Buchtová, 2013, s. 82)

Absolventi středních a vysokých škol jsou v současnosti jednou z velmi sledovaných kategorií nezaměstnaných. Pro tyto účely tak vznikají nové ukazatele a termíny, z nichž nejdůležitější je pojem nezaměstnaný absolvent. Na stránkách Úřadu práce můžeme najít následující definici: „*Na základě dohody mezi MŠMT a MPSV je pro potřeby statistického sledování používaná definice absolventa jako uchazeče o zaměstnání evidovaného na ÚP podle místa jeho trvalého bydliště k určitému datu (30. 4. nebo 30. 9. daného roku), u kterého doba od úspěšného ukončení jeho studia nepřekročila 2 roky.*“ (© MPSV 2019)

Jak u absolventů středních škol, tak u absolventů vysokých škol bychom mohli vypočítat obecnou míru nezaměstnanosti dle VŠPS a dřívější registrovanou míru nezaměstnanosti. Švarcová ve své publikaci (2014, s. 19) popisuje nedostatky těchto ukazatelů. U obecné míry nezaměstnanosti vidí jako hlavní nedostatek fakt, že ukazatel z věkové skupiny 15 – 24 let nevyčleňuje absolventy podle doby od ukončení studia. Na druhou stranu je tento ukazatel schopen vyjádřit, zda si jedinec vydělává alespoň příležitostně, jelikož je jeho výdělek testován v rámci referenčního týdne a neřídí se tak registry a evidencemi úřadu práce.

Výhodu někdejší registrované míry zaměstnanosti pak spatřuje právě ve schopnosti vyčlenit nezaměstnané absolventy z evidence úřadu práce, dokonce i v podrobnějším rozřazení podle typu školy. Na rozdíl od obecné míry nezaměstnanosti ale není tento ukazatel schopný zahrnout příležitostnou práci nebo práci „na černo“ ve chvíli, kdy je jedinec v evidenci nezaměstnaných osob.

Cestou pro zvýšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce mohou být různé praxe, trainee programy či stáže, kterých v současnosti mnoho firem nabízí nepřeborné množství. I tyto zdánlivě pozitivní možnosti ale nemusí být tak užitečné, jak by se na první pohled mohlo zdát. Součástí mnoha středních škol jsou také povinné praxe v oboru. Ne vždy se však tyto praxe setkají s předpokládaným účinkem. Praxe, které bývají často neplacené, jsou pro zaměstnavatele výhodné, jelikož mají pomocnou sílu zdarma. Pokud je však student na praxi pouze na omezený čas a firma ví, že za pár hodin či týdnů student z praxe odejde, nemá pro ně smysl praktikantovi vysvětlovat složitější práce a student se tak dostane pouze k základním úkolům, které jeho kvalifikaci nemusí vůbec pomoci. V tomto ohledu jsou pro studenty užitečnější spíše trainee programy či brigády v oboru, jelikož už za práci dostávají

zapláceno a zároveň jsou ve firmě zaměstnaní na delší dobu. Díky tomu mají větší možnost dostávat i složitější úkoly, které už mohou jejich kvalifikaci pozvednout (Švarcová, 2013, s. 16)

2.7.2 Starší věková skupina

Další rizikovou skupinou jsou podle Buchtové (2013, s. 86) starší uchazeči o zaměstnání. Oproti mladým uchazečům o práci mají starší lidé podstatnou výhodu v kvalifikaci, i když ne vždy je dostatečná. Pokud například někdo několik let pracoval v rychle se rozvíjejícím oboru a pak z nějakého důvodu (například mateřská dovolená) práci přerušil, nemusí být jejich kvalifikace po nějaké době dostatečná, jelikož může být považována za zastaralou. Taktéž pokud jedinec celý život vykonával jednu práci pro jednoho zaměstnavatele, změna zaměstnání pro něj nemusí být snadná, obzvláště pokud nemá žádnou konkrétní kvalifikaci. Dalším důvodem, proč mohou mít starší lidé problémy s nalezením zaměstnání, je právě jejich vyšší věk a tedy i dřívější odchod do důchodu, než je tomu u mladých lidí.

Východiskem pro tuto skupinu nezaměstnaných mohou být rekvalifikační kurzy, které jim pomohou především při hledání práce mimo obor, ve kterém zatím pracovali. Další možností pak může být začít podnikat samostatně, bez potřeby zaměstnavatele.

2.7.3 Lidé se zdravotním postižením

Další z rizikových skupin, které Buchtová (2013, s. 89) uvádí, jsou osoby s určitým druhem zdravotního postižení. Na rozdíl od mladých nebo starších uchazečů o práci mají zdravotně postižení mnohem menší šanci na ovlivnění své nabídky práce z pohledu kvalifikace. V současnosti ale vzniká mnoho firem a organizací, které vytváří místa i pro zdravotně postižené nebo pouze pro ně. Díky tomu nezaměstnaných osob se zdravotním postižením postupně ubývá, zatímco počet volných pracovních míst pro zdravotně postižené narůstá.

2.7.4 Příslušníci národnostních nebo etnických menšin

Mezi rizikové skupiny bychom mohli zařadit i příslušníky různých menšin na území státu. Mohou to být jak migranti, tak i etnické menšiny na území dlouhodobě pobývajících, které jsou ale ze společnosti z nějakého důvodu vyčleněny. V rámci České republiky to může být například Romská menšina. Příslušníci tohoto etnika jsou často odsouzeni předem, na základě společenských předsudků a nedostává se jim tak šance uplatnit svůj potenciál na

trhu práce. Zároveň však většina z Romů nemá dostatečné vzdělání na to, aby mohli usilovat o prestižnější práci a často tak vykonávají pouze manuální práce, jako je například stavebnictví či úklidové služby. (Buchtová, 213, s. 91)

3 SYSTÉM STŘEDOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Cílovou skupinou dotazníkového šetření byli studenti posledních ročníků středních škol ve Zlínském kraji, ať už se jednalo o školy s maturitou či výučním listem. Pro přiblížení systému středoškolského stupně vzdělávání je v této kapitole popsáno základní rozdělení středních škol a to do základních stupňů a následně do jednotlivých kategorií, v nichž se pak vyčleňují jednotlivé obory.

Podle Národního ústavu pro vzdělávání (© 2019) má stupeň středního vzdělávání za cíl rozvíjet dovednosti a znalosti, které si žáci osvojili na základních školách a připravit je do budoucna na výkon povolání případně na další studium. Vzdělání tohoto stupně mohou absolvovat jak žáci ihned po ukončení základní školy nebo s prodlevou, tak i dospělí.

Rozlišujeme tři základní stupně středního vzdělávání:

- střední vzdělání;
- střední vzdělání s výučním listem;
- střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Střední vzdělání ve formě jednoletého nebo dvouletého studia prezenční formou je ukončeno závěrečnou zkouškou, tedy ani maturitou, ani výučním listem. Do stupně středního vzdělávání spadají dvě kategorie oborů (NÚV, © 2019):

- střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu (obory kategorie **J**), což jsou studijní obory s délkou studia dva roky, vhodné především pro studenty, kteří nemají velké studijní ambice. Patří sem například obory jako Ladění klavírů a kulturní činnost nebo Pedagogika pro asistenty ve školství. Studenti po absolvování oboru z této kategorie získají závěrečné vysvědčení;
- vzdělávání v praktických školách (obory kategorie **C**), kam řadíme jednoleté či dvouleté obory primárně určené pro žáky se zdravotním postižením. Žáci se připravují především na výkon pomocných prací ve výrobě a rozvíjí se i v dovednostech potřebných v každodenním životě. Absolventi těchto oborů obdrží taktéž závěrečné vysvědčení. Oborem spadajícím do této kategorie je například Praktická škola jednoletá.

Střední vzdělání s výučním listem je dosaženo po úspěšném zakončení obvykle dvouletého nebo tříletého studia v denní formě. Žáci, kteří vystudují obor z tohoto stupně vzdělá-

ní, obdrží po jeho absolvování výuční list. Tento stupeň nabízí možnost studia ve dvou kategoriích a to (NÚV, © 2019):

- střední odborné vzdělání s výučním listem (obory kategorie **H**), kam řadíme klasické učební obory s délkou studia 3 roky studované na středních odborných učilištích. Absolventi této kategorie mohou po ukončení učňovského vzdělávání pokračovat v maturitním nástavbovém studiu. Do této kategorie spadají například obory jako Výrobce obuvi nebo Umělecký rytec;
- nižší střední odborné vzdělání (obory kategorie **E**), do kterého se řadí obory s délkou studia 2 nebo 3 roky. Obory spadající do této kategorie jsou vhodné především pro žáky, kteří mají speciální vzdělávací potřeby (převážně absolventi speciálních základních škol). Stejně jako u kategorie C, připravují tyto obory hlavně k jednodušším pracím převážně dělnického zaměření. Jako příklad oborů uvedme Zednické práce, Sklářskou výrobu nebo Kožedělnou výrobu.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou zahrnuje nejvyšší počet kategorií oborů. Podle Národního ústavu pro vzdělávání (© 2019) mohou studenti po zakončení oboru z níže uvedených kategorií pokračovat ve studiu na vyšší odborné škole či na vysoké škole. Základní kategorie maturitního vzdělání jsou:

- úplné střední odborné vzdělání s maturitou (obory kategorie **M**), jehož hlavní cíl je příprava studentů na výkon povolání, ačkoliv po maturitní zkoušce mohou studenti pokračovat v dalším studiu. Do této kategorie spadají například obory Informační technologie, Průmyslový design či Technická zařízení budov;
- úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou (obory kategorie **L**), které taktéž připravuje pro výkon povolání, která jsou náročnější, než při absolvování oboru z kategorie M. studenti mohou taktéž získat pozici na nižší řídicí funkci. Součástí prezenční formy čtyřletého studia je, jak je z názvu patrné, odborný výcvik. V rámci této kategorie bychom mohli hledat obory jako Reprodukční grafik pro média nebo Masér sportovní a rekondiční;
- úplné střední všeobecné vzdělání (obory kategorie **K**), která zahrnuje všechna gymnázia, tedy čtyřletá, šestiletá i osmiletá. Hlavním předpokladem gymnázií je to, že studenti budou pokračovat v dalším studiu na VOŠ nebo VŠ;
- vyšší odborné vzdělání v konzervatoři (obory kategorie **P**), které trvá 6 nebo 8 let a studují ho žáci, kteří ukončili 7. nebo 5. ročník ZŠ. Tento typ studia je vhodný

především pro talentované žáky, kteří po absolvování získají vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa konzervatoře nebo mohou studium ukončit i vykonáním maturitní zkoušky. Taktéž získávají právo používat titul diplomovaný specialista. Jako příklad uvedme obory Tanec či Hudba.

4 SKUPINY POVOLÁNÍ

Jelikož se dotazník věnuje profesní orientaci studentů, je tato kapitola věnována povoláním a systému jejich řazení a seskupování v České republice. Za hlavní zdroj informací o jednotlivých povoláních v České republice můžeme považovat Národní soustavu povolání (NSP), což je „*je soustavně rozvíjený a na internetu všem dostupný katalog popisů povolání a je nástrojem pro zvýšení mobility pracovní síly na základě potřeb trhu práce, které identifikují zaměstnavatelé a odborníci z trhu práce.*“ (© NSP, 2019)

Národní soustava povolání se postupně rozvíjela od roku 1991 za několika účely, z nichž hlavním účelem je poskytování informací a to jak zaměstnavatelům, tak uchazečům o zaměstnání, úřadům práce a vzdělavatelům. Zároveň představuje NSP veřejnosti volně dostupný registr všech povolání, která se objevují na českém trhu práce. Na stránkách Národní soustavy povolání je taktéž možné u jednotlivých povolání najít platová rozmezí a podmínky potřebné pro vykonávání daného povolání, ať už z hlediska kvalifikační úrovně, odborných znalostí a dovedností, či tzv. „měkkých kompetencí“.

Podle Národní soustavy povolání (© 2019) v současnosti na trhu práce v České republice existuje 2 461 povolání, která vymezujeme na šest základních odborných skupin, které se dále dělí na 40 odborných směrů a poté na odborné podsměry. Níže jsou uvedeny základní odborné skupiny, odborné podsměry jsou uvedeny v příloze PI.

- energetika, životní prostředí, doprava, spoje;
- finanční, řídicí a podpůrné činnosti;
- stavebnictví a průmysl;
- služby, umění, média;
- veřejná správa a veřejné služby;
- zemědělství a lesnictví.

V rámci dotazníkového šetření Výzkumu profesní orientace bylo těchto 6 kategorií rozděleno na 11, počet odborných směrů pak zůstal zachován. Celkem dostali studenti na výběr z 307 povolání.

5 STATISTICKÉ METODY TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ

V rámci vyhodnocování dotazníkového šetření byla většina otázek vyhodnocena s využitím popisné statistiky, ale některé z výzkumných otázek byly testovány s použitím základních statistických metod a testů hypotéz. Tato kapitola je proto věnována teoretickým poznatkům o testech statistických hypotéz a testu, který byl k vyhodnocení výzkumné otázky použit.

Podle Tereka (2014, s. 145) za statistickou hypotézu považujeme tvrzení či předpoklad o rozdělení jedné či vícero náhodných proměnných, přičemž můžeme rozlišovat hypotézu jednoduchou, za předpokladu že plně charakterizuje rozdělení proměnných a hypotézu složenou, která necharakterizuje proměnné úplně.

Jako test statistické hypotézy pak chápeme postup, podle kterého se s využitím náhodného výběru učiní rozhodnutí podporující nulovou hypotézu H_0 , nebo rozhodnutí, které hypotézu H_0 zamítne a v důsledku toho dochází k přijetí alternativní hypotézy H_1 . K provedení testu a následného rozhodnutí je potřeba využít testovací kritérium a obory, podle kterých se budeme rozhodovat pro jednu z hypotéz. Za předpokladu, že výsledná hodnota testovacího kritéria spadá do oboru přijetí, rozhodujeme se pro přijetí nulové hypotézy H_0 . Pokud se hodnota nachází mimo tento obor, spadá do oboru tzv. kritických hodnot, pro něž platí, že přijímáme alternativní hypotézu H_1 .

Jelikož ale testy pracují s náhodným výběrem, může se stát, že závěr vyvozený z těchto testů může být mylný. Z tohoto důvodu se u testů určuje hladina významnosti α , pomocí níž se stanovuje pravděpodobnost výskytu chyby prvního druhu, která vede k zamítnutí nulové hypotézy, aniž by k tomu byl důvod. Stanovením této hladiny (na úrovni nejčastěji 0,05 či 0,1) dochází ke zmenšení pravděpodobnosti, že tato chyba nastane. (Marek, 2007, s. 132)

Při samotném testování hypotéz můžeme využít několika přístupů: klasický postup, modifikovaný postup testování nebo testování s využitím intervalů spolehlivosti. Terek (2014, s. 155) ve své publikaci uvádí, že u klasického testování můžeme postup obecně popsat následovně:

1. formulování nulové a alternativní hypotézy a stanovení hladiny významnosti α ;
2. podle rozdělení testované statistiky určit kritickou oblast v závislosti na hladině významnosti α ;

3. výpočet testovacího kritéria na základě dat z výběru;
4. podle hodnoty testovacího kritéria zařadit hodnotu do kritické oblasti nebo do oblasti přijetí a na základě toho přijmout hypotézu.

Při použití modifikovaného postupu testování se využívá takzvané p-hodnoty (p-value), která představuje nejnižší možnou hladinu významnosti, na které ještě můžeme zamítnout nulovou hypotézu. Pokud bychom tedy použili test, založený na určení p-hodnoty, vypadal by obecný postup takto:

1. formulování nulové a alternativní hypotézy a stanovení hladiny významnosti α ;
2. specifikování testovacího kritéria;
3. výpočet testovacího kritéria a určení p-hodnoty na základě statistických dat;
4. porovnání p-hodnoty a hladiny významnosti α a podle výsledku porovnání zvolit správnou hypotézu.

Při testování pomocí intervalů spolehlivosti je na základě hladiny významnosti určen interval, podle kterého se rozhodujeme, zda hodnota spadá do intervalu, kdy je ještě možné přijmout nulovou hypotézu, nebo se hodnota nachází mimo tento interval a hypotézu H_0 proto zamítáme.

5.1 Chí-kvadrát testy

Chí-kvadrát testy jsou neparametrické testy, které vycházejí z Pearsonova rozdělení χ^2 . Těchto testů existuje několik druhů, z nichž nejčastěji používané jsou testy nezávislosti a testy dobré shody.

Podle Friedricha (2003, s. 312) se testy nezávislosti používají k pozorování a vyhodnocování nezávislosti dvou znaků s tou podmínkou, že každý ze znaků má konečný počet obměn. K popisu rozložení četnosti výskytu jednotlivých znaků se používají kontingenční tabulky, které mohou podle počtu obměn znaků nabývat různých velikostí.

Testy dobré shody jsou využívány v případech, kdy máme nějaké očekávání o rozdělení četností znaku a chceme ho porovnat s naměřenými hodnotami a na základě toho zjistit, zda se hodnoty shodují či nikoliv. Pro výpočet těchto testů je třeba znát četnost výskytu v každé kategorii, která je obvykle zadaná formou tabulky a to jak pro četnost očekávanou, tak pro četnost naměřenou. (Friedrich, 2003, s. 312)

6 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Autoři zabývající se tématem makroekonomie a trhem práce se ve svých publikacích ve výkladu látky velmi shodují. Všechny základní principy a teorie jsou v publikacích popsány obdobně a autoři vzájemně vychází z publikací ostatních autorů, stejně tak téměř všichni autoři citují základní publikace vztahující se k ekonomii jako například publikace Samuelsona či Friedmana. Z hlediska makroekonomického popisu trhu práce a nezaměstnanosti byly jako stěžejní publikace využity knihy Václava Jurečky.

Většina autorů pak vychází z velké části z knih, které vyšly ještě v minulém století a poskytují tak aktualizovaný pohled na současnou ekonomickou situaci, především z pohledu různých statistik a vývojů. Autoři, kteří ve svých publikacích uvádí i statistiky za jednotlivé roky (Spěváček, Soukup) často využívají internetových zdrojů, jako jsou Eurostat, Český statistický úřad či Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Taktéž Buchtová, zabývající se nezaměstnaností z psychologického a sociologického hlediska, vychází spíše ze starších publikací věnující se tomuto tématu. Publikace Švarcové je věnována přímo výzkumu profesní orientace, podává statistiky o nezaměstnanosti mladých lidí za poslední roky a výsledky výzkumu z minulých let. Statistické publikace se od sebe liší především ve způsobu výkladu. Zatímco Terek a Marek se zabývají spíše aplikacemi a výkladem dat, Friedrich popisuje spíše základy statistiky a teoretické poznatky.

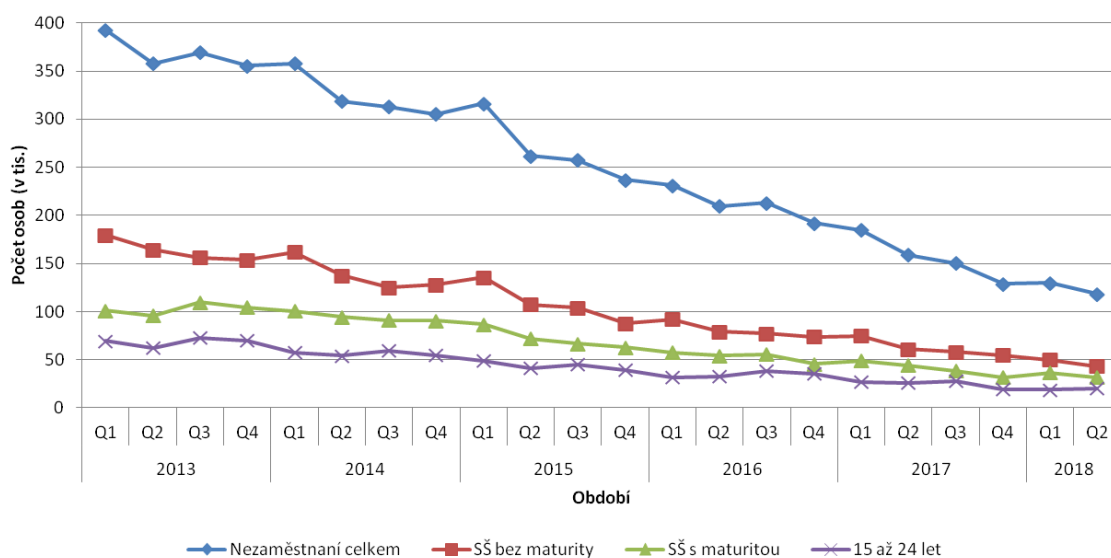
II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 ANALÝZA CELKOVÉ NEZAMĚSTNANOSTI A NEZAMĚSTNANOSTI ABSOLVENTŮ SŠ V ČR A VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Tato část práce bude věnována analýze celkového vývoje nezaměstnanosti v České republice, ve Zlínském kraji, analýze nezaměstnanosti absolventů středních škol nebo strukturu uchazečů o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání. Vývoj nezaměstnanosti bude popisován v letech 2013 až 2017, při členění na kvartály až po rok 2018. Data pro analýzu jsou ze sekundárních pramenů, převážně z Českého statistického úřadu.

7.1 Vývoj počtu nezaměstnaných osob v ČR

Z grafu na obrázku 5 je patrné, že tak jako nezaměstnanost v rámci Evropské unie, klesá nezaměstnanost i v České republice. Česká republika má v současnosti jedny z nejnižších výsledků v rámci vývoje nezaměstnanosti v porovnání s ostatními státy Evropské unie.

Obrázek 5 Graf vývoje počtu nezaměstnaných osob v ČR
(vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2018)

Počet nezaměstnaných osob dlouhodobě klesá od roku 2013, kdy počet nezaměstnaných byl v prvním čtvrtletí 392,8 tisíc osob. Nárůst nezaměstnaných osob můžeme pozorovat v prvním čtvrtletí roku 2015, kdy počet nezaměstnaných oproti čtvrtému čtvrtletí roku 2014 narostl zhruba o 11 tisíc osob. Od té doby je pak trend opět převážně klesající.

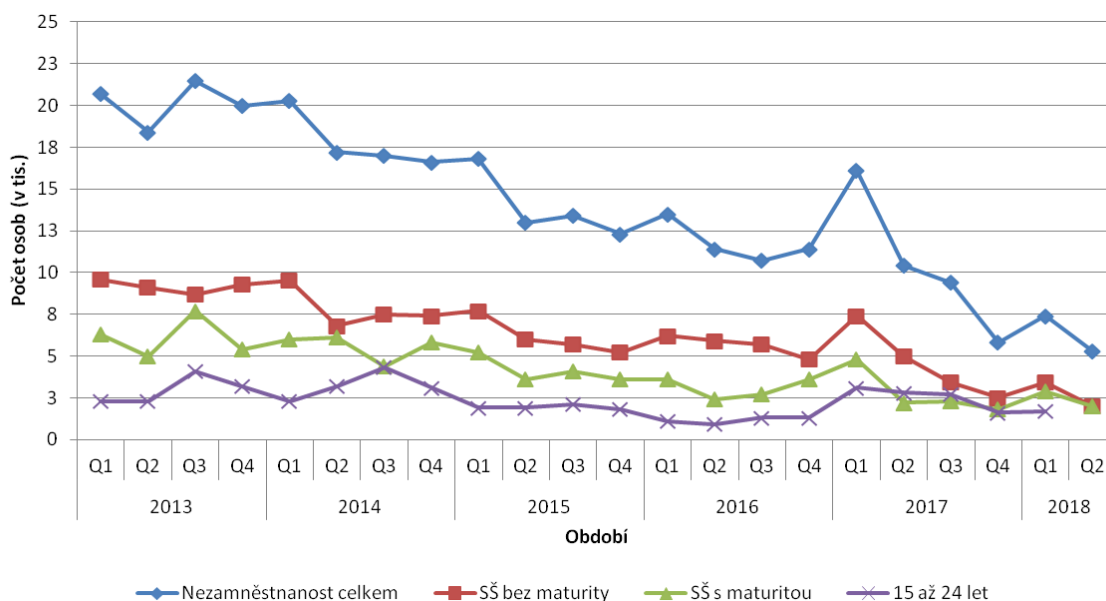
Nezaměstnaní ve věku 15 až 24 let tvoří za posledních 5 let v průměru 16,9 % z celkového počtu nezaměstnaných. Pokles nezaměstnanosti v rámci této skupiny není tak patrný, ale přesto se snižuje, z 69,4 tisíc nezaměstnaných na začátku roku 2013 klesla nezaměstnanost na 20,1 tisíc osob v polovině roku 2018. Většinu této věkové skupiny tvoří právě absolventi základních a středních škol.

Dále je v grafu znázorněn počet nezaměstnaných osob podle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání. Z grafu můžeme vidět, že počet nezaměstnaných absolventů středních škol s maturitou byl v roce 2013 podstatně nižší oproti počtu nezaměstnaných absolventům bez maturitní zkoušky. Nezaměstnaných absolventů s maturitní zkouškou bylo na začátku roku 2013 100,9 tisíc, kdežto absolventů bez maturitní zkoušky bylo o téměř 80 tisíc víc. U obou skupin pak celkový počet nezaměstnaných osob klesá, rychleji pak právě u absolventů učňovských oborů, čímž se mezera mezi absolventy maturitních a učňovských oborů zmenšuje. V polovině roku 2018 je počet nezaměstnaných učňů 43 tisíc a maturantů 31,5 tisíce. Zásluhu na tom bude mít nepochybně technologický rozvoj a stále větší potřeba absolventů technických a strojírenských oborů. V mnoha krajích je po těchto zaměřeních velká poptávka, a proto nemají v současné době učni a maturanti ve strojírenských oborech tak velké problémy s nalezením uplatnění, jako tomu bylo dříve. Počty nezaměstnaných osob za jednotlivá čtvrtletí a další ukazatele jsou uvedeny v příloze PII.

7.2 Vývoj počtu nezaměstnaných osob ve Zlínském kraji

Vývoj nezaměstnaných osob v rámci Zlínského kraje, vyjádřený v *obrázku 6*, nemá oproti vývoji celkového počtu tak jasný průběh. V rámci celkového počtu můžeme vidět několik výraznějších změn, například v roce 2013, kdy čtvrtletně počet nezaměstnaných klesl z 20,7 tisíc na 18,4 tisíc a poté se zase zvýšil na 21,5 tisíc osob.

Do roku 2017 pak byla tendence většinou klesající nebo konstantní. Můžeme pozorovat podobnost s republikovým počtem nezaměstnaných ve druhém čtvrtletí roku 2014 a 2015, kdy se počet nezaměstnaných skokově snížil a poté byl spíše konstantní, nebo jen mírně klesal. Na začátku roku 2017 došlo k prudkému nárůstu počtu nezaměstnaných osob a to na 16,1 tisíce obyvatel. Během roku pak ale došlo k výraznému poklesu a na konci roku 2017 je počet nezaměstnaných osob už pouhých 5,8 tisíce.

Obrázek 6 Graf vývoje počtu nezaměstnaných osob ve Zlínském kraji
(vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2018)

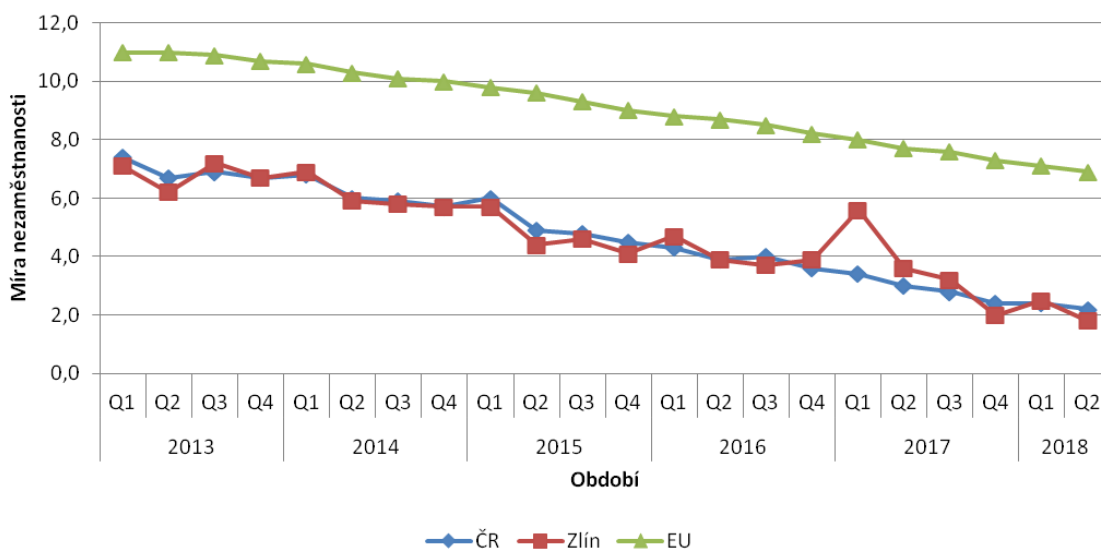
Počet nezaměstnaných ve věku 15 až 24 let je ve Zlínském kraji více kolísavý než v celkovém souhrnu za Českou republiku. V průměru za posledních 5 let tvoří tato věková skupina 16,1 % z celkového počtu nezaměstnaných osob ve Zlínském kraji, což je méně než celorepublikový průměr. Během pěti let došlo k několika výraznějším změnám a proto rozdíl mezi začátkem roku 2013, kdy počet nezaměstnaných byl 2,3 tisíce a 1,7 tisíci nezaměstnanými na začátku roku 2018 není tak výrazný oproti poklesu za celou ČR.

Z pohledu nejvyššího dosaženého stupně vzdělání není rozdíl mezi počtem nezaměstnaných maturantů a učňů tak velký, jako v rámci celé ČR. Vývoj je také mnohem víc kolísavý, zatímco pro Českou republiku převažuje klesající vývoj pro obě skupiny, v rámci Zlínského kraje můžeme vidět i nárůst počtu nezaměstnaných, hlavně u absolventů středních škol s maturitou. Díky několika nárůstům se k sobě obě skupiny absolventů několikrát za posledních pár let přiblížily, a to konkrétně v roce 2013 a 2014. V současnosti se obě skupiny absolventů nachází na téměř stejné úrovni. Podrobněji je situace přiblížena pomocí tabulky v příloze PIII.

7.3 Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a ve Zlínském kraji

Následující graf (obrázek 7) znázorňuje vývoj obecné míry nezaměstnanosti (tzn. podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu) v České republice, Zlínském kraji a v Evropské unii. Míra nezaměstnanosti má, stejně jako počet nezaměstnaných osob, pře-

vážně klesající charakter. V Evropské unii se míra nezaměstnanosti dlouhodobě snižuje, v České republice jsou patrné mírné nárůsty.

Obrázek 7 Graf vývoje obecné míry nezaměstnanosti

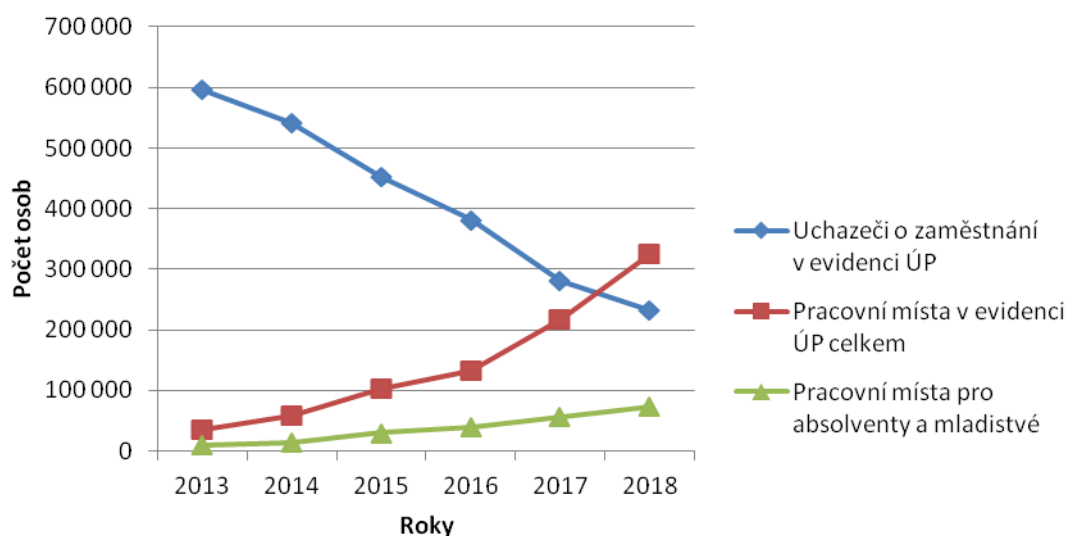
(vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2018; Eurostat © 2013 – 2018)

Z grafu však vyplývá, že v porovnání se zeměmi Evropské unie má Česká republika podstatně nižší míru nezaměstnanosti. Dlouhodobě se tak drží pod průměrnými hodnotami EU a v současnosti se drží spolu s Německem a Maltou mezi zeměmi s nejnižší mírou nezaměstnanosti.

Míra nezaměstnanosti ve Zlínském kraji se od té celkové příliš neodlišuje a je na téměř srovnatelné úrovni. Jedinou výjimkou je začátek roku 2017, kdy se obecná míra nezaměstnanosti ve Zlínském kraji oproti celorepublikové zvýšila o necelé 3 procentní body. Přesné hodnoty obecné míry nezaměstnanosti v ČR a ve Zlínském kraji jsou uvedeny v přílohách PII a PIII.

7.4 Vývoj celkového počtu uchazečů o práci v souvislosti s počtem volných pracovních míst

Z grafu vyjádřeného na obrázku 8 můžeme vidět, že uchazečů o zaměstnání, které eviduje úřad práce, každoročně ubývá. V roce 2013 bylo na úřadu práce zapsáno celkem 596 833 uchazečů o zaměstnání. Tento počet rok od roku klesá a v roce 2018 už bylo uchazečů o více než polovinu méně, přesněji 231 534 uchazečů.

Obrázek 8 Graf vývoje počtu uchazečů o práci a počtu pracovních míst v ČR
(vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017)

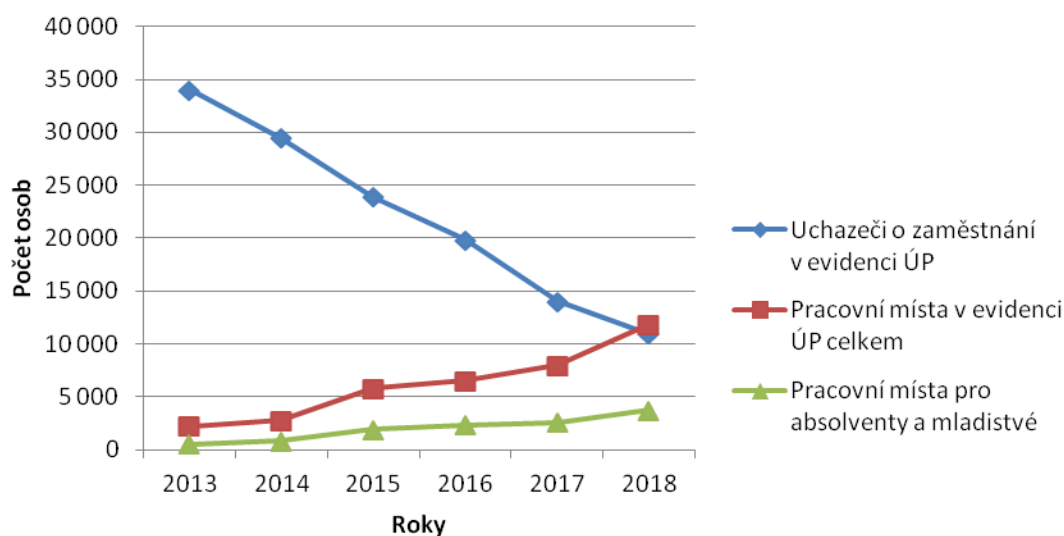
Pozitivní vývoj má i počet pracovních míst, vedených v evidenci úřadu práce. Ten každoročně stoupá, od roku 2016 i podstatně prudčeji než v předchozích letech. V roce 2018 je pak pracovních míst dokonce více, než nezaměstnaných osob a oproti roku 2013 se počet pracovních míst téměř zdesetinásobil. Pro nezaměstnané je to pozitivní vývoj, protože mají větší možnost výběru zaměstnání. Pro zaměstnavatele tím vzniká problém, protože jejich poptávka po práci převyšuje nabídku a mají tak k dispozici méně lidí, než by potřebovali. Nedostatek pracovníků řeší například přijímáním pracovních sil ze zahraničí nebo investují více prostředků do nových výrobních technologií.

Počet pracovních míst pro absolventy a mladistvé také stoupá, avšak mírněji než celkový počet pracovních míst. V průměru tvoří pracovní místa pro mladistvé a absolventy kolem 26 %. Největší podíl měly v roce 2016, kdy tvořily 29,16 % z celkového počtu volných pracovních míst. Naopak nejmenší podíl tvořily za rok 2018, kdy podíl dosáhl 22,52 %.

V souvislosti s poklesem nezaměstnaných osob a nárůstem pracovních míst se mění i počet dosažitelných uchazečů (tzn. uchazečů, kteří mohou ihned přijmout nabídku na zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci nezaměstnaných a kteří nemají objektivní překážky k nástupu do zaměstnání) na jedno pracovní místo. V roce 2013 měl tento ukazatel hodnotu 16,6 uchazečů na jedno místo a každý další rok se meziročně snížil o zhruba polovinu. V roce 2017 tak na jedno pracovní místo připadalo pouze 1,2 uchazečů. Přesné hodnoty jsou uvedeny v tabulkách v příloze PIV.

7.5 Vývoj počtu uchazečů o práci v souvislosti s počtem volných pracovních míst ve Zlínském kraji

Na dalším grafu (obrázek 9) můžeme taktéž vidět pokles počtu uchazečů o zaměstnání. V roce 2013 bylo na úřadě práce ve Zlínském kraji evidováno celkem 33 978 uchazečů o zaměstnání. V průběhu dalších 5 let tento počet klesal až na hodnotu 10 954 uchazečů v roce 2018, což je téměř o 70 % méně.

Obrázek 9 Graf vývoj počtu uchazečů o práci a počtu pracovních míst ve Zlínském kraji (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017)

Stejně jako u celkového vývoje, i v rámci Zlínského kraje dochází k nárůstu počtu volných pracovních míst. Zatímco v roce 2013 bylo pouze 2 217 pracovních míst, v roce 2018 je jejich počet více než pětinasobný, a to 11 849 míst, což opět převyšuje počet nezaměstnaných osob, i když ne tak významně jako v celorepublikovém srovnání. Počet pracovních míst pro mladistvé a absolventy také roste. Jejich podíl na celkovém počtu pracovních míst je v průměru vyšší než za celou Českou republiku a to kolem 30 %. V roce 2013 měla tato místa nejmenší podíl, jen 23,18 %, nejvyšší podíl pak naopak v roce 2016, kdy pracovní místa vhodná pro mladistvé a absolventy tvořily 35,59 %.

Počet dosažitelných uchazečů na jedno pracovní místo se taktéž snižuje. V roce 2013 se o jedno místo ucházelo v průměru 15 uchazečů, v roce 2017 je už tolik dosažitelných uchazečů, že je hodnota ukazatele rovna 1,6 uchazečům. Podrobněji jsou hodnoty ukazatelů uvedeny v příloze PV.

7.6 Struktura uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce podle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání

Pokud bychom se zaměřili na strukturu uchazečů z hlediska jejich nejvyššího dosaženého vzdělání (*tabulka 1*), můžeme vidět několik zajímavých směrů vývoje. To, že se celkový počet uchazečů o zaměstnání snižuje, bylo zmíněno již v předchozích částech práce. Za pozornost stojí vývoj počtu žadatelů s neúplným vzděláním nebo bez vzdělání. Ačkoliv počet uchazečů o práci celkově klesá, tak právě tato skupina naopak roste a to poměrně rychle. Za posledních 5 let se počet uchazečů v této kategorii téměř ztrojnásobil.

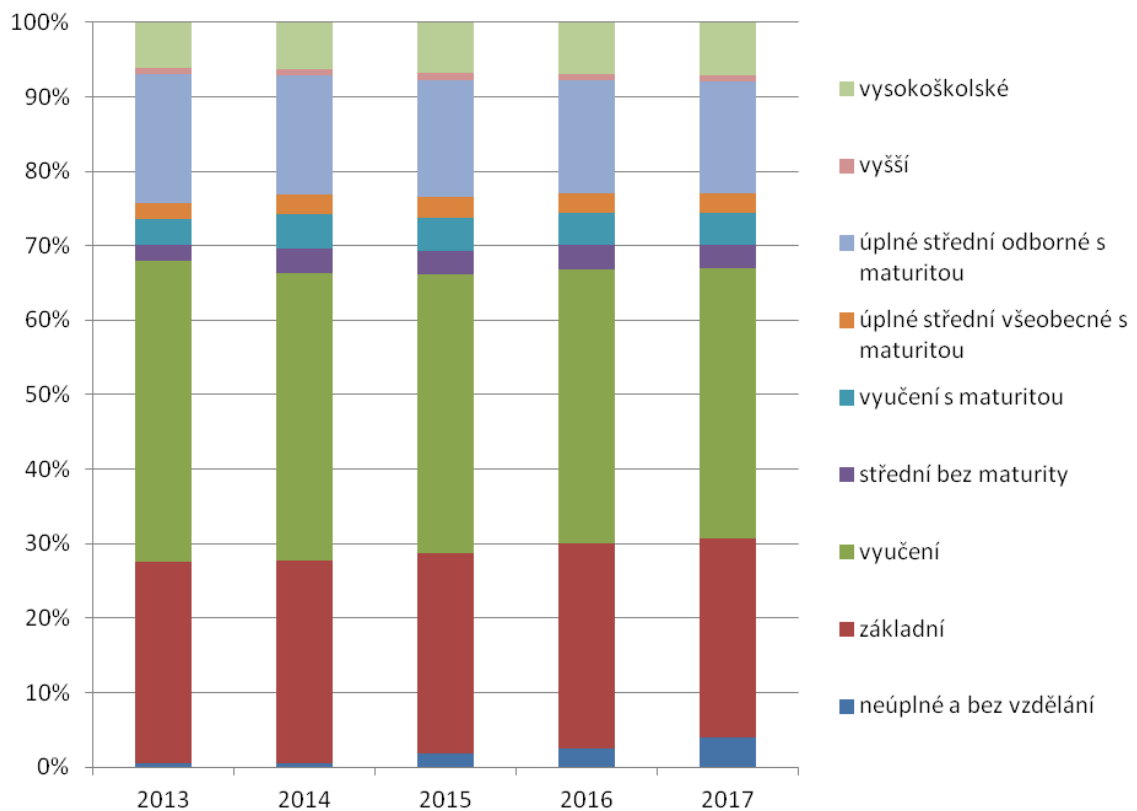
Ve všech dalších skupinách je pak vývoj velmi podobný. Počet uchazečů převážně klesá. Největší podíl nezaměstnaných ve všech letech tvoří uchazeči, kteří zakončili studium výučním listem. V roce 2013 tvořili vyučení 40,37 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání, v roce 2017 bylo zastoupení o něco nižší a to 36,30 %. Druhá největší skupina jsou uchazeči s pouze základním vzděláním. Ti tvoří ve všech letech okolo 27 % z celkového počtu uchazečů. Taktéž uchazeči s úplným středním odborným vzděláním s maturitou tvoří poměrně velkou část žadatelů, v roce 2013 to bylo 17,23 %, v dalších letech tvoří tato skupina lehce přes 15 % z celkového počtu žadatelů.

U uchazečů spadajících do skupin střední škola bez maturity, vyučení s maturitou a úplné střední všeobecné vzdělání s maturitou, můžeme v roce 2014 pozorovat nárůst počtu žadatelů oproti roku 2013, v následujících letech pak jejich počet opět klesal. Absolventů vyššího a vysokoškolského stupně vzdělávání vedených v evidenci úřadu práce, podobně jako u ostatních skupin žadatelů, také každoročně ubývá.

Tabulka 1 Struktura uchazečů podle nejvyššího dosaženého vzdělání v ČR
(vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017)

NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	2013	2014	2015	2016	2017
CELKEM	596 833	541 914	453 118	381 373	280 620
neúplné a bez vzdělání	3 006	3 206	8 065	9 604	11 323
základní	161 269	147 107	122 072	104 742	74 630
vyučení	240 949	208 646	169 411	140 501	101 876
střední bez maturity	12 901	18 495	14 741	12 255	8 906
vyučení s maturitou	20 872	24 568	19 892	16 337	11 990
úplné střední všeobecné s maturitou	13 039	14 642	12 328	10 419	7 543
úplné střední odborné s maturitou	102 827	86 406	71 517	57 940	42 167
vyšší	5 034	4 477	3 972	3 180	2 286
vysokoškolské	36 936	34 367	31 120	26 395	19 899

Pro lepší názornost jsou data vyjádřena i v grafické podobě formou 100% sloupcového skládaného grafu v *obrázku 10*.

Obrázek 10 Graf struktura uchazečů podle nejvyššího dosaženého vzdělání v ČR
(vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017)

Při pohledu na strukturu uchazečů o zaměstnání ve Zlínském kraji je na první pohled zřejmé, že bude hodně podobná struktuře za celou Českou republiku. Počty uchazečů v jednotlivých kategoriích jsou uvedeny v *tabulce 2*. Celkový počet uchazečů taktéž klesá, pokles z roku 2013 na 2017 je pak v procentuálním vyjádření dokonce vyšší než u celkového vývoje.

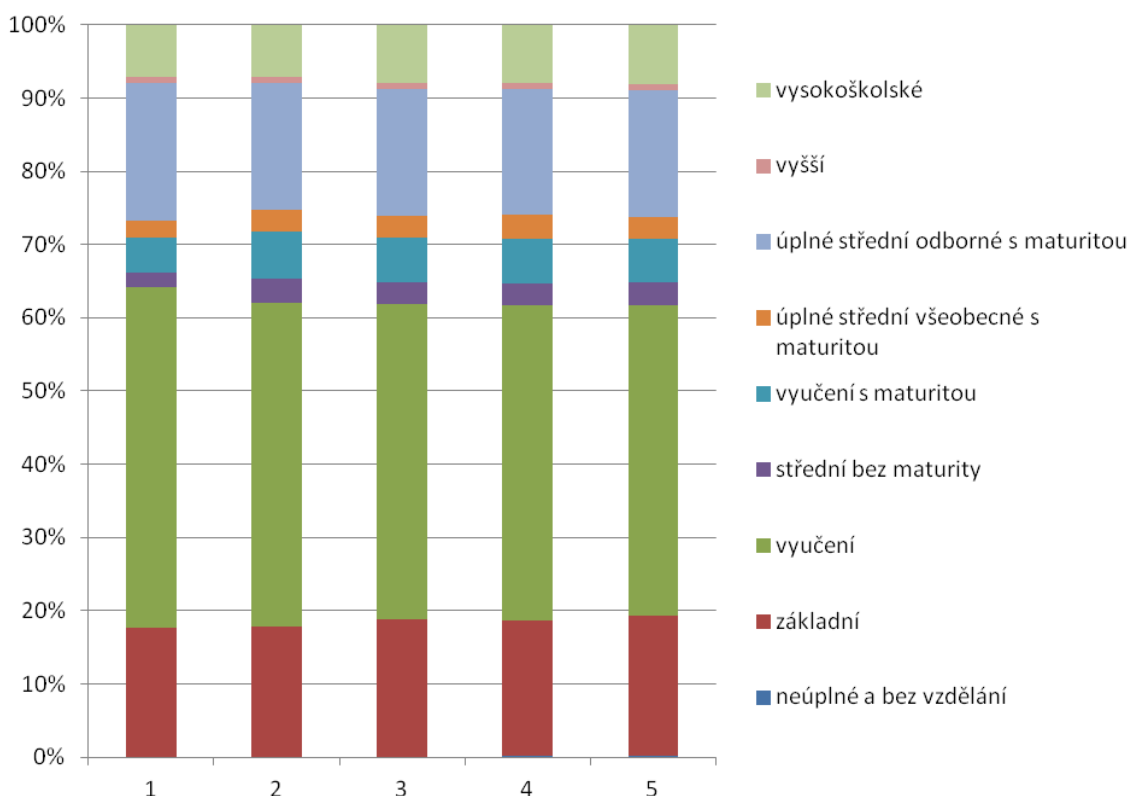
Stejně tak uchazečů s neúplným vzděláním nebo žádným vzděláním přibývá, ačkoliv ne tak prudce jako v celkovém souhrnu. Mezi lety 2013 a 2017 narostl počet těchto uchazečů o 11 lidí. Největší část uchazečů pak tvoří absolventi učňovských oborů, kteří v roce 2013 představovali 46,62 % ze všech uchazečů ve Zlínském kraji. Jejich počet však za posledních 5 let stále klesá a v roce 2017 už bylo uchazečů s výučním listem o téměř 10 000 méně.

Další dvě nejpočetněji zastoupené skupiny jsou absolventi úplného středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou a uchazeči se základním vzděláním. Počet lidí v těchto kategoriích taktéž klesá a na celkovém počtu uchazečů se každá z těchto skupin podílí přibližně 18 %.

U žadatelů o práci z řad absolventů střední školy bez maturity, učňovského oboru s maturitou nebo absolventy úplné střední všeobecné školy s maturitou je vývoj obdobný jako v celkovém vývoji za Českou republiku. V roce 2014 se počet těchto uchazečů oproti roku 2013 zvýšil, v dalších letech však už opět klesá. Jinak tomu není ani u uchazečů s vyšším či vysokoškolským vzděláním, jejich počet se taktéž každoročně snižuje.

Tabulka 2 Struktura uchazečů podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve Zlínském kraji
(vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017)

NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	2013	2014	2015	2016	2017
CELKEM	33 978	29 439	23 874	19 848	14 040
neúplné a bez vzdělání	17	18	18	20	28
základní	5 971	5 240	4 470	3 677	2 675
vyučení	15 839	12 999	10 268	8 553	5 966
střední bez maturity	643	994	727	589	431
vyučení s maturitou	1 626	1 879	1 467	1 203	830
úplné střední všeobecné s maturitou	816	877	709	659	432
úplné střední odborné s maturitou	6 362	5 083	4 119	3 391	2 432
vyšší	290	260	212	174	115
vysokoškolské	2 414	2 089	1 884	1 582	1 131

Obrázek 11 Graf struktury uchazečů podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve Zlínském kraji (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017)

Stejně jako pro celkový přehled v rámci České republiky i zde je uvedeno grafické znázornění situace ve Zlínském kraji formou 100% sloupcového skládaného grafu, znázorněného v *obrázku 11*.

7.7 Nejpoptávanější profese

Jedním z cílů dotazníkového šetření bylo zjistit profesní orientaci studentů a jaké povolání jich v dnešní době preferuje nejvíce. V této části budou představeny profese, které firmy nejvíce poptávají a kterých uchazečů s určitou kvalifikací je na trhu práce nedostatek a na které oblasti by se tak dnešní studenti měli zaměřit.

Z následujícího schématu (*obrázek 12*) je patrné, že za poslední tři roky se poptávka po profesích příliš neliší. Firmy nejvíce poptávají pracovníky v oboru finančnictví a účetnictví, jinak tomu není ani u personalistiky, jelikož tyto profese jsou potřebné v prakticky každé firmě. Mnoho obchodních firem má pak nedostatek obchodních zástupců a specialistů na marketing.

Převážně pro výrobní a strojírenské firmy jsou důležití konstruktéři či strojaři, programátoři a specialisté na informační technologie a inovace. V souvislosti s distribucí zboží pak mají firmy nedostatek pracovníků pro dopravu a celkově vedení logistiky.

2016	2017	2018
<ul style="list-style-type: none"> • finance a bankovníctví • personalistika • IT • obchodní zástupci • marketingoví specialisté • doprava, logistika, zásobování 	<ul style="list-style-type: none"> • projektový manažer • bankovní poradce • specialista logistiky • programátor • obchodní zástupce • účetní • key account manager 	<ul style="list-style-type: none"> • účetní, finanční controlleři • vývojáři softwaru, programátoři • obchodní zástupci, referenti • personalisté, specialisté firemního vzdělávání • konstruktéři, strojaři • specialisté logistiky • specialisté inovací

Obrázek 12 Nejpoptávanější profese (vlastní zpracování, zdroj: jobs.cz, © 2016 – 2018)

7.8 Shrnutí

V této kapitole byla blíže popsána situace na Českém trhu práce a na trhu práce ve Zlínském kraji. K tomuto účelu bylo využito několika ukazatelů, které se vztahují k nezaměstnanosti a trhu práce. Z vývoje počtu nezaměstnaných osob můžeme pozorovat, že nezaměstnaných osob v rámci České republiky ubývá, stejně tak se snižuje počet nezaměstnaných osob v pozorovaných specifických skupinách nezaměstnaných. Ve Zlínském kraji je tomu až na výjimky obdobně, u specifických skupin nezaměstnaných je vývoj více kolísavý než za celou republiku, ale i tak se dá říci, že má spíše klesající charakter.

O pozitivním vývoji v rámci nezaměstnanosti nás přesvědčuje i převážně klesající obecná míra nezaměstnanosti, jak v rámci ČR, tak i ve Zlínském kraji. V souvislosti s úbytkem nezaměstnaných můžeme pozorovat i další pozitivní vývoj, a to v rostoucím počtu volných pracovních míst. V současnosti je situace v ČR i ve Zlínském kraji ve stavu, kdy počet pracovních míst převyšuje uchazeče o zaměstnání, kteří jsou registrovaní na úřadech práce.

Při pohledu na strukturu nezaměstnaných osob z hlediska vzdělání, můžeme pozorovat silnou podobnost mezi Českou republikou jako celkem a Zlínským krajem. V rámci procentuálního zastoupení k větším změnám ve struktuře nezaměstnaných nedochází, ačkoliv se celkový počet každoročně snižuje. V poslední části je pak uveden pohled na trh práce očima zaměstnavatelů, tedy toho, jaké profese jsou za poslední tři roky mezi zaměstnavateli nejpoptávanější.

8 VÝZKUM PROFESNÍ ORIENTACE STUDENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Následující část se věnuje samotnému dotazníkovému šetření, jehož cílem je především zjistit profesní orientaci studentů. Dílčími cíli je pak zjišťování důvodů, proč si studenti volí určité povolání nebo oblast, zda jsou ovlivněni rodiči či ekonomickou situací v daném oboru. Dotazník také zahrnoval několik dotazů o budoucí představě směřování, ať už na vysoké škole nebo v práci.

Studenti mohli na dotazník umístěný na stránkách www.vvpo.cz odpovídat v průběhu měsíce dubna. Dotazník byl strukturován do pěti částí, z nichž každá zahrnovala různý počet otázek jak na výběr povolání, tak na další oblasti spojené s výkonem povolání. Bloky otázek pak byly uspořádány následovně:

- I. Profesní orientace
- II. Zdůvodnění výběru povolání
- III. Zaměstnání nebo podnikání
- IV. Mobilita
- V. Identifikace respondenta

8.1 Struktura respondentů

Celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo 2817 respondentů, z nichž 1531 byli muži a 1286 byly ženy. Na základě studovaných škol můžeme rozdělit respondenty na dvě skupiny: na studenty, studující obor zakončený maturitní zkouškou a na učně, jejichž studium je zakončeno učňovskými zkouškami a na konci studia obdrží výuční list. Některé obory nabízí studium s maturitou i výučním listem. Pro další účely výzkumu byli tito studenti zařazeni mezi maturanty. Na základě tohoto rozdělení pak mezi dotazovanými bylo 1960 maturantů a 857 učňů.

Do dotazníkového šetření bylo zapojeno celkem 60 škol, nejvíce jich bylo v okrese Zlín, kde se zapojilo celkem 19 škol. Následují okresy Vsetín a Uherské Hradiště, ve kterých se zapojil stejný počet škol, a to 14. Nejméně škol je z okresu Kroměříž, kde se výzkumu zúčastnilo 13 škol. Seznam všech zapojených škol je uveden v příloze PVI. Taktéž počet respondentů byl nejvyšší v okrese Zlín, ve kterém navštěvuje školu celkem 1002 respondentů. Následuje okres Vsetín, Uherské Hradiště a s nejmenším počtem respondentů pak okres Kroměříž. Počet respondentů v jednotlivých okresech je uveden v *tabulce 3*.

Tabulka 3 Struktura respondentů (vlastní zpracování)

OKRES	POČET RESPONDENTŮ	PROCENTO
Zlín	1002	35,57 %
Vsetín	682	24,21 %
Uherské Hradiště	650	23,07 %
Kroměříž	483	17,15 %
Celkový součet	2817	100,00 %

8.2 Profesionální orientace studentů středních škol

Tato část práce je věnována analýze preferovaných oblastí zaměstnání, z nichž si studenti vybírali několik povolání a jedno z nich pak určovali jako prioritní. Na základě množství zvolených profesí pak lze určit, nakolik jsou studenti vyhranění v oblasti výběru povolání.

8.2.1 Preferované oblasti a povolání

V rámci dotazníku mohli studenti vybírat z celkem 307 povolání, které byly dále zařazeny do 40 podkategorií a 11 hlavních kategorií. Povolání jsou do oblastí a podoblastí rozřazena na základě oficiální klasifikace povolání. Pro výběr povolání respondent nejprve zvolil hlavní oblast, ve které byla jednotlivá povolání seřazena do podoblastí. Studenti si mohli vybrat neomezený počet povolání napříč všemi kategoriemi a následně jedno z nich museli označit jako nejvíce preferované.

Tabulka 4 uvádí hlavní kategorie a počet preferovaných povolání v této kategorii. Můžeme tedy vidět, že nejvíce preferovaných povolání spadá do kategorie technika, průmysl a stavebnictví, ve které své prioritní povolání zvolilo celkem 757 respondentů, což je více než čtvrtina všech dotázaných. Druhou nejpreferovanější oblastí byly služby, obchod, doprava a cestovní ruch, v níž si nejpreferovanější povolání vybralo 456 studentů.

Nejméně preferovanou oblastí se stala veřejná správa, úřady s pouhými 34 respondenty. Druhou nejméně se vyskytující oblastí se pak stalo bankovníctví, pojišťovnictví a další finanční služby s 64 respondenty.

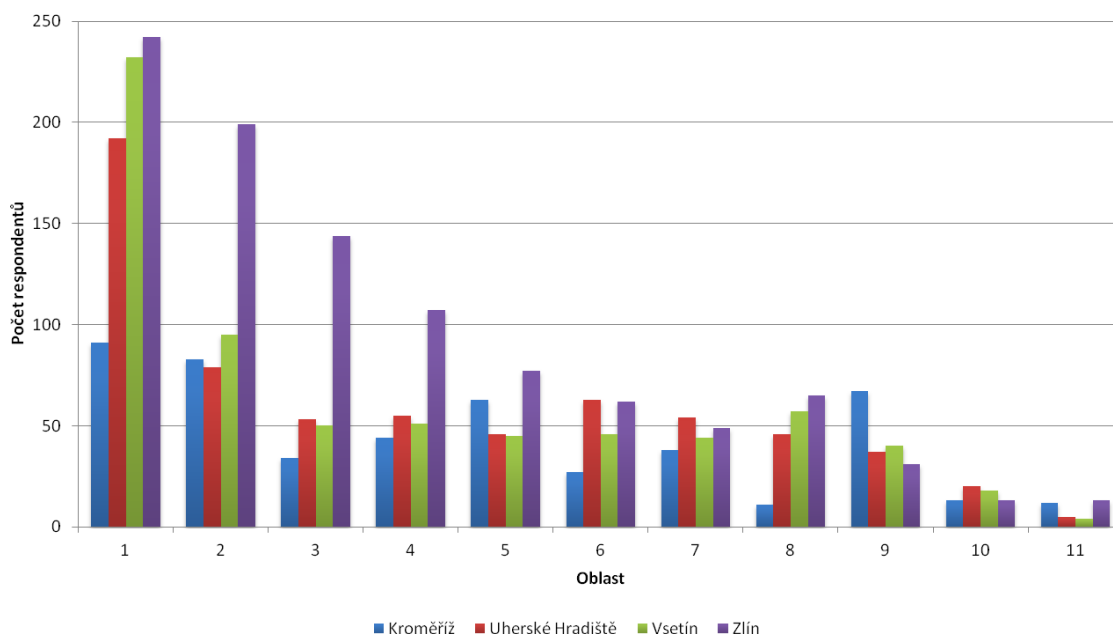
Tabulka 4 Preferované oblasti povolání (vlastní zpracování)

OBLAST POVOLÁNÍ	ČETNOST VÝBĚRU	PROCENTO Z CELKU
1. Technika, průmysl a stavebnictví	757	26,87 %
2. Služby, obchod, doprava a cestovní ruch	456	16,19 %
3. Zdravotnictví a sociální péče	281	9,98 %
4. Vzdělávání a výzkum	257	9,12 %
5. Bezpečnost, právo a ozbrojené složky	231	8,20 %
6. Management a administrativa	198	7,03 %
7. Umění a média	185	6,57 %
8. Informační a komunikační technologie	179	6,35 %
9. Zemědělství, veterinářství a životní prostředí	175	6,21 %
10. Bankovníctví, pojišťovnictví a další finanční služby	64	2,27 %
11. Veřejná správa, úřady	34	1,21 %
Celkem	2817	100,00 %

Graf znázorněný v *obrázku 13* zobrazuje rozložení preferovaných oblastí na jednotlivé okresy. Vzhledem k výrazně vyššímu počtu respondentů v okrese Zlín není překvapující, že ve většině oblastí převažují právě respondenti z tohoto okresu. V některých oblastech však Zlínsko převyšuje ostatní okresy velmi významně, a to především v oblasti služeb, zdravotnictví a vzdělávání (oblasti 2, 3 a 4).

V oblasti služeb, obchodu, dopravy a cestovního ruchu tvoří respondenti z okresu Zlín 43,64 %, podobně pak v oblasti vzdělávání a výzkumu 41,63 %. V oblasti zdravotnictví a sociální péče představují respondenti ze Zlínska 51,25 %. Naproti tomu oblast zemědělství, veterinářství a životního prostředí je nejvíce preferována studenty na Kroměřížsku, kteří tvoří 38,29 % dotázaných z této oblasti.

Konkrétní počty respondentů v jednotlivých oblastech a okresech jsou zobrazeny v tabulce v příloze PVII.

Obrázek 13 Graf preferovaných oblastí v jednotlivých okresech (vlastní zpracování)

8.2.2 Nejpreferovanější povolání

V *tabulce 5* je zobrazeno 10 nejpreferovanějších povolání. Studenti nejčastěji jako prioritní povolání zvolili strojního inženýra, následoval voják nebo programátor. Čtyři z uvedených deseti povolání spadají do oblasti techniky, průmyslu a stavebnictví, která vyšla jako nejvíce preferovaná i celkově. Kuchař a číšník spadají do kategorie služeb, která se v celkovém pořadí podle počtu preferencí umístila jako druhá.

Tabulka 5 Nejpreferovanější povolání (vlastní zpracování)

POVOLÁNÍ	ČETNOST VÝBĚRU	PROCENTO Z CELKU
strojní inženýr	88	3,12 %
voják	82	2,91 %
programátor	79	2,80 %
číšník	68	2,41 %
všeobecná sestra	63	2,24 %
kuchař	61	2,17 %
programátor NC strojů	59	2,09 %
ředitel organizace	55	1,95 %
automechanik	54	1,92 %
obráběč kovů	52	1,85 %

V nabídce byla i povolání, které si jako prioritní nevybral žádný z respondentů. Takových povolání bylo celkem 49, například výpravčí, pokojská či meteorolog. Dále bylo 52 povi-

lání jako prioritní zvoleno pouze jednou, mezi nimi byli například geolog, plavčík či asistent režie.

8.2.3 Profesionální vyhraněnost

Jak již bylo zmíněno, studenti si mohli vybrat libovolný počet povolání a následně měli za úkol jedno z nich označit za prioritní. Na základě počtu respondentů a počtu jejich výběrů zaměstnání lze určit profesionální vyhraněnost. Dotazník vyplnilo celkem 2 817 respondentů a zvolili celkem 10 737 profesí. Průměrnou profesionální vyhraněnost studentů pak můžeme spočítat jako podíl zvolených profesí a počtu respondentů.

$$\text{Profesionální vyhraněnost} = \frac{\text{celkový počet odpovědí}}{\text{celkový počet respondentů}}$$

$$\text{Profesionální vyhraněnost} = \frac{10\,737}{2\,817} = \mathbf{3,81 \text{ profesí}}$$

Z výpočtu vyplývá, že respondenti průměrně zvolili 3,81 profesí. Z toho můžeme usuzovat, že studenti mají poměrně jasnou představu o budoucím směřování. Pro lepší názornost je v tabulce 6 uvedena stupnice počtu odpovědí a počtu respondentů, kteří si tento počet odpovědí zvolili. Můžeme si všimnout, že 1 013 studentů si zvolilo pouze jedno povolání, tedy jejich preferované. Dvě a tři profese si zvolilo více než 10 % studentů, u dvou povolání to bylo 18,81 % a u tří 13,24 %. Nad pěti procenty z celkového počtu se pak pohybují i ti studenti, kteří si zvolili 4 a 5 profesí. Nejvyšší zvolený počet profesí byl 110.

Tabulka 6 Profesionální vyhraněnost studentů (vlastní zpracování)

POČET VYBRANÝCH POVOLÁNÍ	POČET RESPONDENTŮ	PROCENTO Z CELKU
1	1013	35,96 %
2	530	18,81 %
3	373	13,24 %
4	230	8,16 %
5	169	6,00 %
6	109	3,87 %
7	75	2,66 %
8	78	2,77 %
9	46	1,63 %
10	37	1,31 %
11 – 20	111	3,94 %
21 – 30	26	0,92 %
31 a více	20	0,71 %
CELKEM	2817	100,00 %

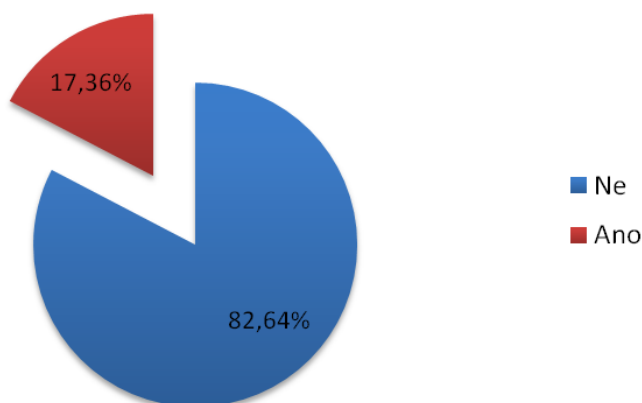
Studenti mohli povolání vybírat napříč všemi oblastmi. Bylo proto provedeno i porovnání, kolik oblastí studenti průměrně zvolili. Z výpočtů bylo zjištěno, že si studenti průměrně zvolili povolání z 1,65 oblastí, což znamená, že velká většina studentů zvolila menší počet oblastí. Taktéž bylo zjištěno, že největší počet povolání byl vybrán z oblastí techniky, průmyslu a stavebnictví, do které spadá více než 20 % ze všech zvolených povolání. Druhá oblast s nejvyšším počtem zvolených povolání je oblast služeb, obchodu, dopravy a cestovního ruchu s 18,52 % z celkového počtu, následuje oblast umění a médií a poté oblast bezpečnosti, práva a ozbrojených složek. Nutno podotknout, že v těchto oblastech byl na výběr nejvyšší počet povolání. Podrobnější údaje jsou uvedeny v příloze PVIII.

8.3 Zdůvodnění výběru preferovaného povolání

Další oblastí pro analýzu se staly důvody, které vedly studenty k výběru preferovaného povolání. Mezi důvody výběru povolání patřilo například to, zda mají na studenty vliv jejich rodiče – zda pracují ve stejné oblasti nebo ne a jejich děti jsou inspirovány jejich profesí, zda si studenti myslí, že ve vybraném oboru najdou snadno práci nebo jaké mají obecné důvody pro výběr zaměstnání. Tyto důvody byly statisticky otestovány s použitím hypotéz a Pearsonova testu s použitím χ kvadrátu. Zdrojová data pro výpočet hypotéz jsou uvedena v příloze PIX.

8.3.1 Rodiče pracující v oblasti

Jedním z důvodů, které mohl studenty vést k výběru preferovaného zaměstnání, mohli být rodiče pracující v dané oblasti. Dle *obrázku 14* celkem 2 328 respondentů uvedlo, že jejich rodiče nepracují ve stejné oblasti, kterou si zvolili. Pouze 489 studentů uvedlo, že rodiče mají povolání ze stejné oblasti, jaké si sami vybrali za preferenční.

Obrázek 14 Graf rodičů pracujících v oblasti (vlastní zpracování)

Závislost výběru povolání a prací rodičů v oblasti byla testována na hladině významnosti 5 %. Hypotézy a výsledky testování jsou uvedeny v *tabulce 7*.

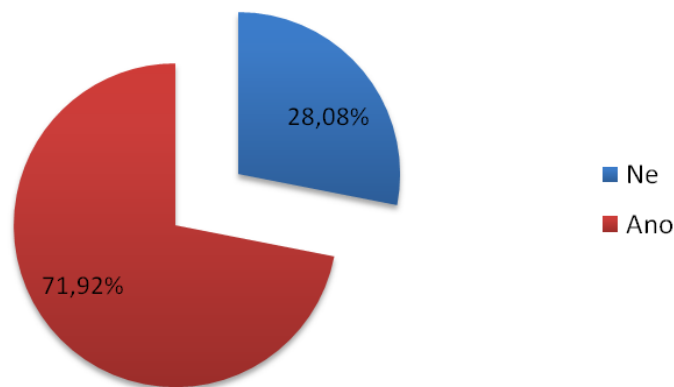
Tabulka 7 Chi-square Test and p-value (vlastní zpracování)

H ₀ : výběr povolání je nezávislý na povolání rodičů.
H ₁ : výběr povolání je závislý na povolání rodičů.
$\chi^2 = 132.48$, $df = 10$, $p\text{-value} < 2.2e-16$

Z výsledků vyplývá, že existuje závislost mezi výběrem povolání a prací rodičů a hypotézu H₀ tedy zamítáme a přijímáme hypotézu H₁. Z těchto výsledků můžeme usuzovat, že pro studenty je výběr povolání rodičů důležitý a mohou se podle něj řídit. Někteří u svých rodičů nalézají inspiraci v tom, co za práci by sami jednou chtěli nebo naopak nechtěli dělat. Vzhledem k tomu, že prací rodičů může být ovlivněn i rodinný život (zda si rodiče nosí práci domů, jestli tráví v práci příliš mnoho času, kolik volna mohou mít atd.), není překvapivé, že má povolání rodičů vliv na jejich děti, které se o svém budoucím zaměstnání teprve rozhodují.

8.3.2 Uplatnitelnost

Jako další zdůvodnění výběru povolání respondenti uváděli, zda si myslí, že ve vybraném oboru najdou snadno práci. Na tuto otázku odpovědělo 2 026 studentů kladně, tedy že se domnívají, že snadno najdou práci ve vybrané oblasti. 791 studentů se vyjádřilo negativně, jak vyjadřuje následující graf (*obrázek 15*).

Obrázek 15 Graf uplatnitelnosti (vlastní zpracování)

Stejně jako u předchozího zdůvodnění, i zde byla závislost testována na 5% hladině významnosti. Hypotézy a výsledky testování jsou uvedené v *tabulce 8*.

Tabulka 8 Chi-square Test and p-value (vlastní zpracování)

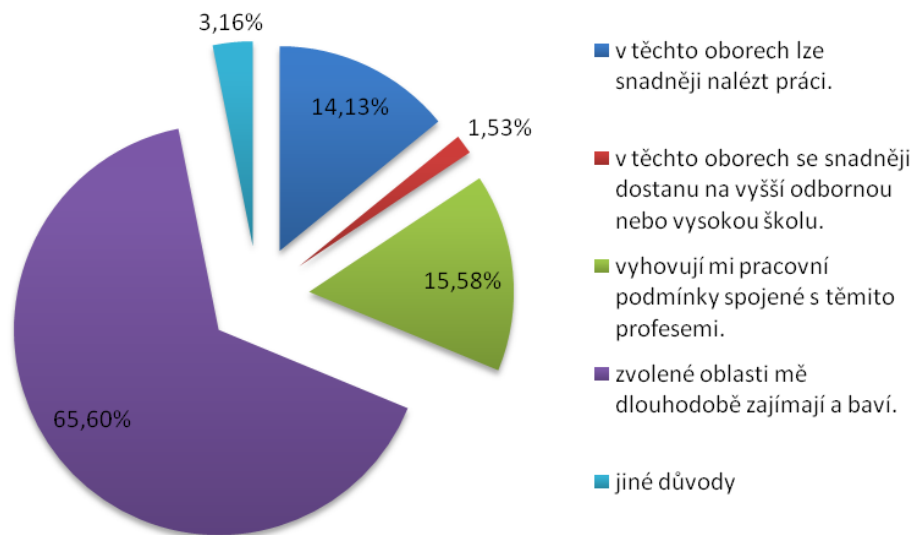
H ₀ : výběr povolání je nezávislý na obtížnosti nalezení práce v daném oboru.
H ₁ : výběr povolání je závislý na obtížnosti nalezení práce v daném oboru.
$\chi^2 = 256.03$, $df = 10$, $p\text{-value} < 2.2e-16$

Na základě výsledků testu můžeme opět říci, že výběr povolání závisí na tom, zda student považuje za snadné najít práci v oboru nebo ne. Opět tedy zamítáme hypotézu H₀ a přijímáme alternativní hypotézu H₁. Z tohoto výsledku můžeme usoudit, že se studenti mohou častěji rozhodovat pro práci, u které mají větší jistotu nalezení zaměstnání, než u prací, které by je třeba zajímaly či bavily více, ale uplatnitelnost v nich je nižší.

8.3.3 Další zdůvodnění výběru povolání

Jako další zdůvodnění svého výběru si mohli studenti vybrat ze 4 výroků, které charakterizují jejich postoj ke zvolenému povolání nebo mohli samostatně napsat jiný důvod. Nejvíce studentů, tedy 1 848, uvedlo jako hlavní důvod dlouhodobý zájem o oblast. Druhým nejčastějším důvodem, který zvolilo celkem 439 respondentů, byly pracovní podmínky povolání, které studentům vyhovují. Menší část respondentů pak uvedla, že si povolání vybrali, protože si myslí, že v daném oboru snáze najdou práci, těch bylo celkem 398. Jen velmi malá část studentů pak uvedla spojitost s dalším vzděláváním.

Jako některé z jiných důvodů uvedme například zájem o práci s lidmi, zájem o danou oblast nebo vliv rodiny. Grafické znázornění studenty vybraných důvodů je znázorněno v *obrázku 16*.

Obrázek 16 Graf dalších zdůvodnění výběru povolání (vlastní zpracování)

Závislost výběru povolání a postoj respondenta ke zvolenému povolání byla testována na hladině významnosti 5 %. Hypotézy a výsledky testování jsou uvedeny v *tabulce 9*.

Tabulka 9 Chi-square Test and p-value (vlastní zpracování)

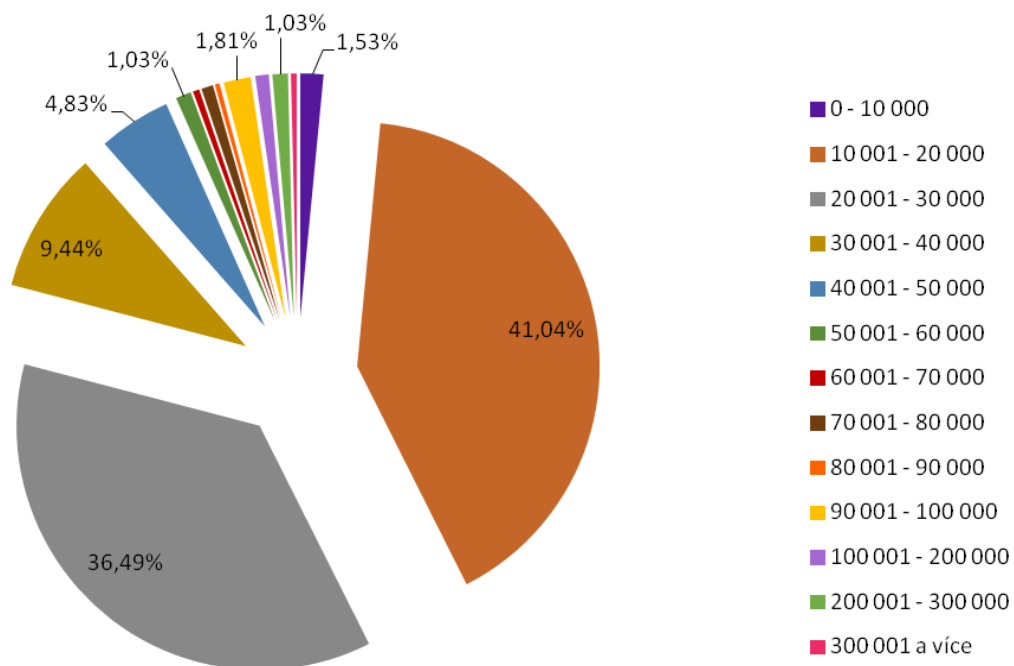
Pearson's Chi-squared test with simulated p-value (based on 50000 replicates)
H ₀ : výběr povolání je nezávislý na postoji respondenta ke zvolenému povolání.
H ₁ : výběr povolání je závislý na postoji respondenta ke zvolenému povolání.
$\chi^2 = 365.39$, df = NA, p-value = 2e-05

Provedení tohoto testu vyžadovalo upravený počet odpovědí, který byl pro účely provedení testu zvýšen na 50 000 odpovědí. I v tomto případě můžeme z výsledků testu usoudit, že výběr povolání a vztah respondenta k povolání jsou na sobě závislé, což není z psychologického hlediska překvapivé. Lidé se nejčastěji rozhodují pro práci, která je bude bavit, zajímat či naplňovat, případně poskytovat jiné výhody, které by nahradily zaujetí pro práci. Převážně pak studenti, kteří pro výkon vybraného zaměstnání potřebují ještě další studium, se snaží vybírat obor, o kterém jsou přesvědčeni, že pro ně bude výhodný. Jinak tomu může být u starších lidí, kteří už mohou volit povolání spíše na základě příjmů a to hlavně

proto, aby byli schopni uživit rodinu. Pro ně už pak tedy nemusí být kritériem, zda je práce baví nebo má nějaké výhody, ale to, kolik za práci dostanou peněz, ačkoliv třeba vybrané zaměstnání nemají rádi.

8.3.4 Očekávaný výdělek

Poslední otázkou zaměřenou na zjištění důvodu výběru preferovaného povolání byl dotaz na očekávaný výdělek. Zde měli respondenti možnost otevřené odpovědi. Pro vyhodnocení byli studenti rozděleni do 13 kategorií podle zvolené výše příjmu.

Obrázek 17 Graf očekávaného výdělku (vlastní zpracování)

Celkem 43 studentů uvedlo, že očekávají výdělek v rozmezí 0 – 10 000 Kč, což je méně, než byla v roce 2017 stanovena minimální mzda. Nejvíce respondentů pak uvedlo, že čekají výdělek 10 001 až 20 000 Kč. V tomto intervalu svou očekávanou mzdu uvedlo 1 156 respondentů. Druhou nejpočetnější skupinou pak bylo rozmezí 20 001 – 30 000 Kč, ve kterém očekává výdělek 1 028 respondentů.

Výdělek v rozmezí 30 001 – 40 000 Kč předpokládá 266 respondentů, v rozmezí od 40 001 do 50 000 Kč pak 136 respondentů. Při srovnání s průměrnou mzdou, která se v roce 2017 pohybovala kolem 29 000 Kč, můžeme říct, že studenti mají poměrně dobrý odhad na to,

kolik budou vydělávat. Taktéž horní hranice výdělku 50 000 Kč je celkem přiměřená, jelikož se v roce 2017 platy 80 % lidí pohybovaly mezi 12 263 Kč a 51 412 Kč. (ČSÚ, 2017)

Dalo by se tedy říct, že výdělky nad 50 000 Kč nejsou v České republice úplně obvyklé, což je vidět i podle malého podílu studentů, kteří zvolili vyšší mzdu než je 50 000 Kč za měsíc.

V *obrázku 17* je uveden koláčový graf s jednotlivými kategoriemi. Pro vyšší přehlednost jsou v grafu popsány pouze ty kategorie, které představují více jak 1 % z celkového počtu respondentů. V *tabulce 10* je pak pro každou kategorii uveden počet respondentů i procento z celku, které tito respondenti představují.

Tabulka 10 Očekávaný výdělek (vlastní zpracování)

VÝDĚLEK	POČET RESPONDENTŮ	PROCENTO
0 - 10 000	43	1,53 %
10 001 - 20 000	1156	41,04 %
20 001 - 30 000	1028	36,49 %
30 001 - 40 000	266	9,44 %
40 001 - 50 000	136	4,83 %
50 001 - 60 000	29	1,03 %
60 001 - 70 000	12	0,43 %
70 001 - 80 000	22	0,78 %
80 001 - 90 000	9	0,32 %
90 001 - 100 000	51	1,81 %
100 001 - 200 000	25	0,89 %
200 001 - 300 000	29	1,03 %
300 001 a více	11	0,39 %
CELKEM	2817	100,00 %

8.4 Představa směřování a mobilita studentů

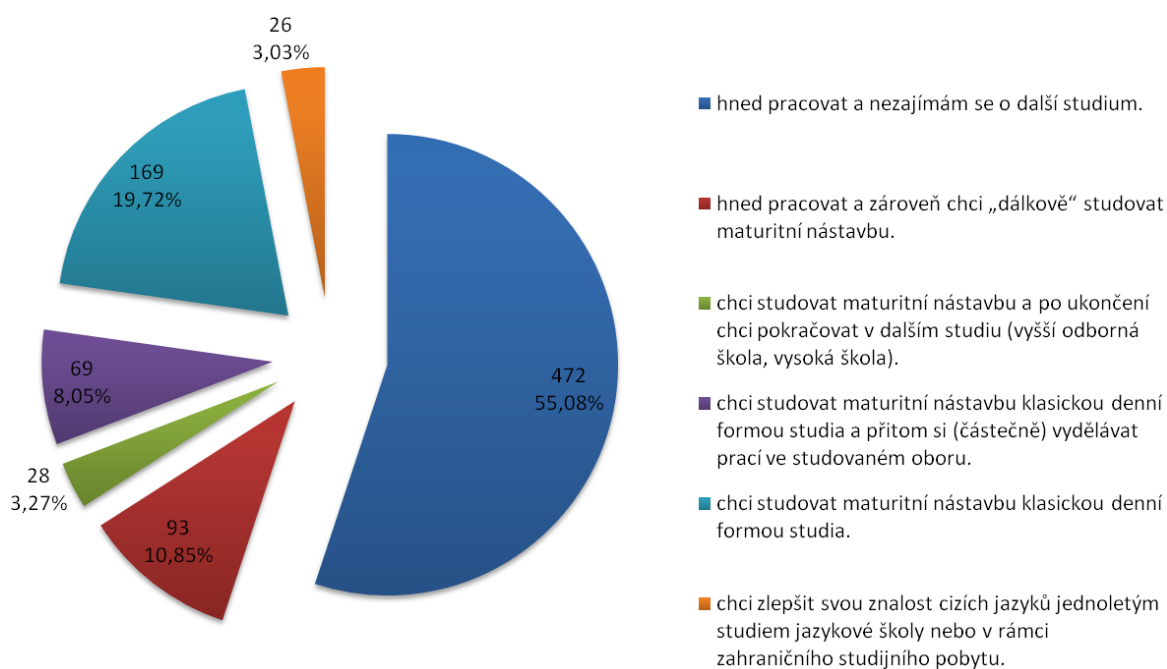
Jedna z částí dotazníku byla věnována i budoucí představě směřování, zda chtějí respondenti po ukončení střední školy hned nastoupit do zaměstnání, nebo zda se chtějí dále vzdělávat a jakou formou. Na tuto otázku byli studenti rozděleni na učně a maturanty a každá ze skupin dostala jinou nabídku možností směřování do budoucna. Následující část práce je věnována analýze jejich odpovědí.

8.4.1 Představa budoucího směřování učňů

Studenti učňovských oborů dostali v nabídce následujících 6 možností:

1. Hned pracovat a nezajímám se o další studium.
2. Hned pracovat a zároveň chci „dálkově“ studovat maturitní nastavbu.
3. Chci studovat maturitní nastavbu a po ukončení chci pokračovat v dalším studiu (vyšší odborná škola, vysoká škola).
4. Chci studovat maturitní nastavbu klasickou denní formou studia a přitom si (částečně) vydělávat práci ve studovaném oboru.
5. Chci studovat maturitní nastavbu klasickou denní formou studia.
6. Chci zlepšit svou znalost cizích jazyků jednoletým studiem jazykové školy nebo v rámci zahraničního studijního pobytu.

Jak můžeme vidět v následujícím grafu (*obrázek 18*), z celkového počtu 857 učňů by více než polovina (55,08 %) chtěla hned po ukončení střední školy nastoupit do zaměstnání bez dalšího zájmu o studia. Práci a maturitní nastavbu formou dálkového studia zvolilo téměř 11 % respondentů. Pouze minimum učňů zvolilo možnost maturitní nastavby a následně dalšího studia. Zhruba 8 % respondentů by chtělo studovat maturitní nastavbu denní formou a částečně si přitom vydělávat práci v oboru, který studují. Téměř 20 % studentů by pak chtělo studovat maturitní nastavbu klasickou denní formou studia. Nejmenší zastoupení pak měla možnost zdokonalení se v cizím jazyce a to pouhá 3,03 %.

Obrázek 18 Graf představy budoucího směřování učňů (vlastní zpracování)

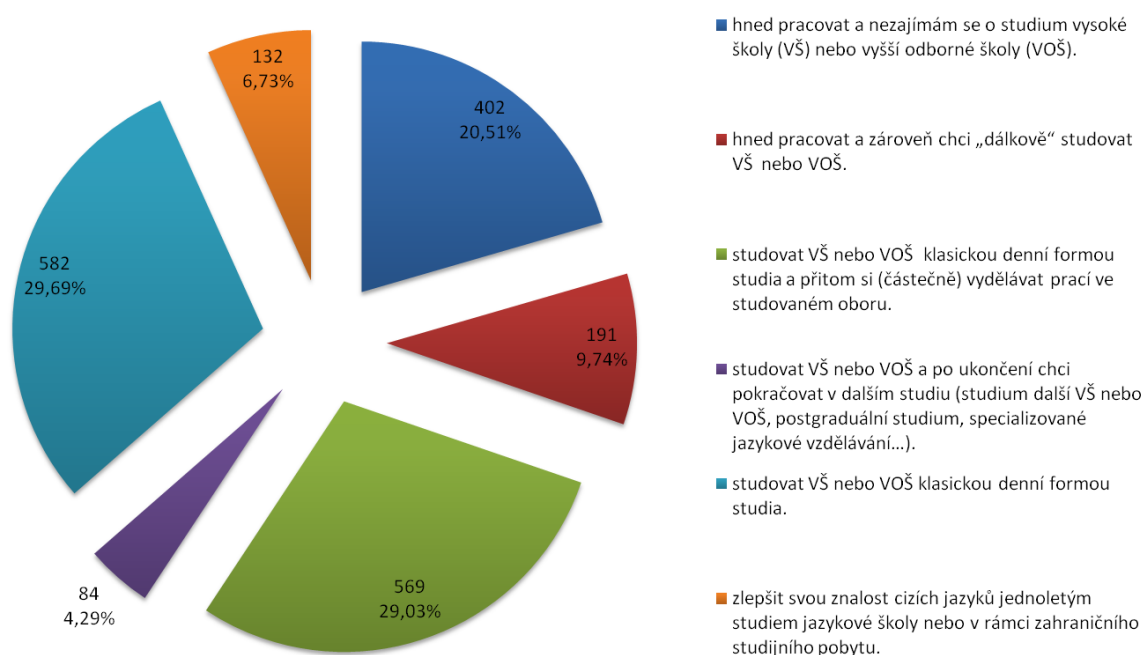
8.4.2 Představa budoucího směřování studentů středních škol

Stejně jako učni, dostali i studenti středních škol na výběr z šesti možností:

1. Hned pracovat a nezajímám se o studium vysoké školy (VŠ) nebo vyšší odborné školy (VOŠ).
2. Hned pracovat a zároveň chci „dálkově“ studovat VŠ nebo VOŠ.
3. Studovat VŠ nebo VOŠ klasickou denní formou studia a přitom si (částečně) vydělávat práci ve studovaném oboru.
4. Studovat VŠ nebo VOŠ a po ukončení chci pokračovat v dalším studiu (studium další VŠ nebo VOŠ, postgraduální studium, specializované jazykové vzdělávání...).
5. Studovat VŠ nebo VOŠ klasickou denní formou studia.
6. Zlepšit svou znalost cizích jazyků jednoletým studiem jazykové školy nebo v rámci zahraničního studijního pobytu.

Z koláčového grafu na *obrázku 19* můžeme vidět, že žádná z možností nemá tak velkou převahu, jako je tomu v případě první možnosti u učňů. Přesto chce téměř 75 % maturantů studovat vysokou nebo vyšší odbornou školu v různých formách. Nejvíce studentů by chtělo studovat VŠ nebo VOŠ klasickou denní formou studia. Tito studenti představují 29,69 % z 1 960 maturantů. Téměř srovnatelný počet studentů by chtěl studovat VŠ nebo VOŠ také denní formou, ale zároveň si u studia vydělávat práci v oboru, který studují. 4,29 % studentů uvedlo, že by chtěli studovat VŠ případně VOŠ a po jejím ukončení dále pokračovat ve studiu. 191 studentů by chtělo studovat VŠ nebo VOŠ dálkově a při tom pracovat v oboru, který vystudovali.

Do zaměstnání bez dalšího zájmu o studium by chtělo nastoupit 20,51 % studentů středních škol a 6,73 % by se chtělo zlepšit ve svých jazykových dovednostech, ať už formou ročního kurzu v jazykové škole nebo pobytem v zahraničí.

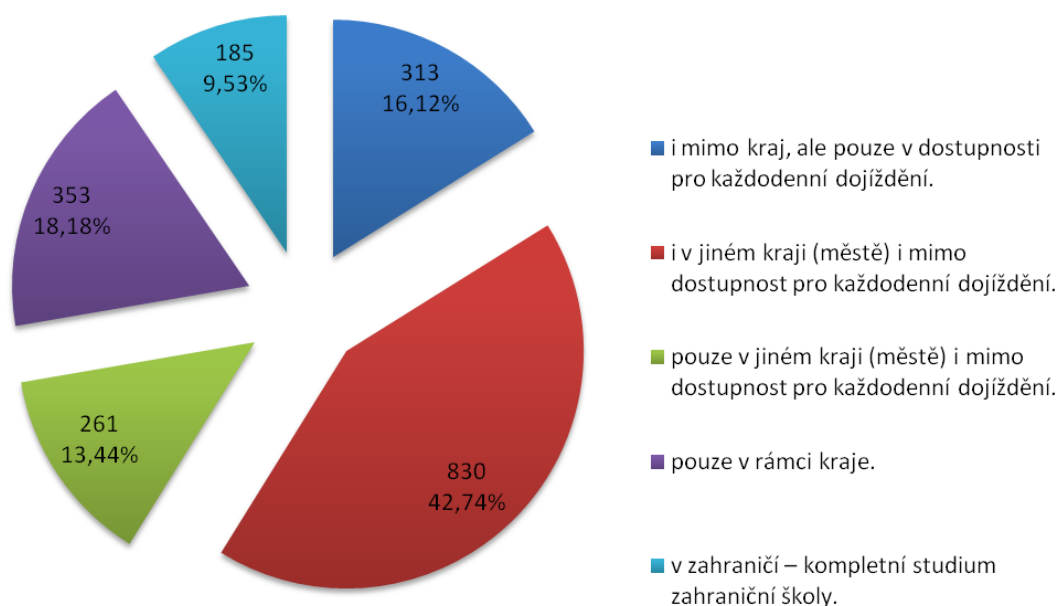
Obrázek 19 Graf představy budoucího směřování maturantů (vlastní zpracování)

8.4.3 Mobilita respondentů v rámci studia

Těm studentům, kteří zvolili možnost dalšího studia, ať už maturitní nástavby u učňů nebo studia VŠ či VOŠ, byla položena další otázka a to kde by chtěli danou školu studovat. Na výběr měli z 5 možností:

1. Studovat chci i mimo kraj, ale pouze v dostupnosti pro každodenní dojíždění.
2. Studovat chci i v jiném kraji (městě) i mimo dostupnost pro každodenní dojíždění.
3. Studovat chci pouze v jiném kraji (městě) i mimo dostupnost pro každodenní dojíždění.
4. Studovat chci pouze v rámci kraje.
5. Studovat chci v zahraničí – kompletní studium zahraniční školy.

Níže uvedený graf (*obrázek 20*) znázorňuje, že z 1 943 studentů, kteří zvolili možnost dalšího studia, by 16,12 % studentů chtělo studovat i mimo kraj, ve kterém nyní studují, ale pouze pokud by mohli do školy denně dojíždět. Největší část studentů (42,74 %) zvolila možnost studia i v jiném kraji a nevádí jim nedostupnost pro každodenní dojíždění. Mimo svůj kraj chce studovat 261 studentů a nemožnost dojíždění jim taktéž nevádí. Pouze v rámci kraje, v němž v současnosti studují, by chtělo studovat 18,18 % studentů a nejmenší počet respondentů zvolil možnost studia v zahraničí.

Obrázek 20 Graf studijní mobility (vlastní zpracování)

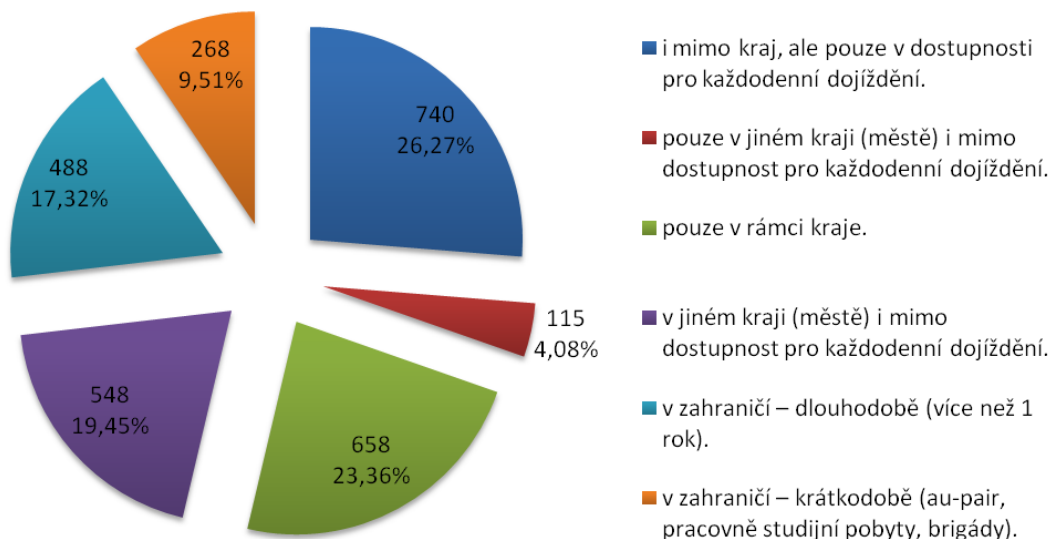
8.4.4 Mobilita respondentů v rámci zaměstnání

Všem 2 817 respondentům bylo nabídnuto šest možností, týkajících se představy o místě jejich budoucího zaměstnání:

1. Pracovat chci i mimo kraj, ale pouze v dostupnosti pro každodenní dojíždění.
2. Pracovat chci pouze v jiném kraji (městě) i mimo dostupnost pro každodenní dojíždění.
3. Pracovat chci pouze v rámci kraje
4. Pracovat chci v jiném kraji (městě) i mimo dostupnost pro každodenní dojíždění.
5. Pracovat chci v zahraničí – dlouhodobě (více než 1 rok).
6. Pracovat chci v zahraničí – krátkodobě (au-pair, pracovní studijní pobyty, brigády).

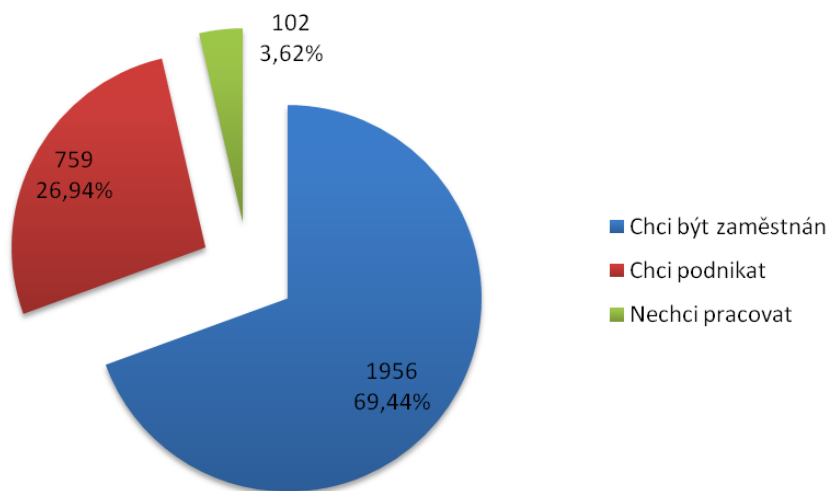
Graf uvedený v *obrázku 21* znázorňuje, že nejvíce studentů (26,27 %) zvolilo možnost zaměstnání i mimo kraj, ale pouze pokud by mohli do práce denně dojíždět. Možnost pracovat pouze v jiném kraji nebo městě bez možnosti každodenního dojíždění zvolilo nejméně respondentů, tedy 4,08 %. Pouze v rámci kraje by chtělo nastoupit do zaměstnání 23,36 % respondentů. Práci v jiném kraji nebo městě i bez možnosti každodenního dojíždění vyhledává 19,45 % respondentů.

Celkem 756 respondentů by chtělo pracovat v zahraničí, 268 z nich dlouhodobě a 488 pouze krátkodobě, například ve formě au-pair pobytů nebo brigád.

Obrázek 21 Graf pracovní mobility (vlastní zpracování)

Studentům také byla položena otázka, zda chtějí být spíše zaměstnaní nebo chtějí podnikat. 1 956 studentů zvolilo možnost být zaměstnaní, více než čtvrtina by pak chtěla podnikat. Možnost nepracovat zvolilo pouze 102 studentů. Grafické znázornění odpovědí nabízí *obrázek 22*.

Obrázek 22 Graf zaměstnání nebo podnikání (vlastní zpracování)

9 SHRNU TÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI

Pro shrnutí výsledků dotazníkového šetření byly stanoveny výzkumné otázky, na které tato kapitola poskytuje odpovědi.

Jaké oblasti a povolání jsou mezi studenty nejpreferovanější?

Z celkem 11 oblastí studenti nejčastěji volili povolání z oblasti techniky, průmyslu a stavebnictví. Preferované povolání v této oblasti si vybrala více než čtvrtina studentů. Do této oblasti patří i 4 nejpreferovanější povolání celkově a to strojní inženýr, který byl celkově nejčastěji preferovaným povoláním, programátor NC strojů, automechanik a obráběč kovů.

Ačkoliv oblast bezpečnosti, práva a ozbrojených složek je až na pátém místě, 82 studentů zvolilo jako své preferované zaměstnání vojáka, což z něj činí druhé nejpreferovanější povolání. Taktéž oblast informačních a komunikačních technologií nemá v součtu nikterak velké zastání, z pohledu jednotlivých povolání je však programátor spadající do této kategorie třetí nejpreferovanější povolání.

Druhou nejpreferovanější oblastí mezi studenty byla oblast služeb, obchodu, dopravy a cestovního ruchu. Z této oblasti jsou pak hned 2 povolání mezi deseti nejpreferovanějšími a to číšník a kuchař. Z v pořadí třetí oblasti zdravotnictví a sociální péče studenti nejčastěji zvolili povolání všeobecné sestry. Poslední z 10 nejpreferovanějších povolání, ředitel organizace, spadá do v pořadí šesté kategorie a to do managementu a administrativy.

Můžeme tedy říct, že prvních 6 oblastí kromě vzdělávání a výzkumu má minimálně jedno z nabízených povolání i v 10 nejpreferovanějších povoláních. Z oblasti informační a komunikační technologie se mezi desítku nejčastěji volených povolání programátor dostal pravděpodobně díky nižšímu počtu povolání, spadajících do této oblasti, nebo i díky technologickému pokroku a vyšší poptávce po IT technících. Oblast vzdělávání a výzkumu, ačkoliv v celkovém součtu je 4. nejpreferovanější oblastí nemá v jednotlivě volených povoláních zastoupení možná právě kvůli větší nabídce povolání (na rozdíl od informačních a komunikačních technologií, kde je povolání v nabídce o více než polovinu méně).

Jsou studenti profesně vyhranění?

Profesní vyhraněnost studentů v celkovém výpočtu vyšla 3,81 profesí, tedy že průměrně si studenti vybrali 3,81 povolání a z nich pak jedno zvolili za preferované. Při bližším pohledu ale bylo zjištěno, že více než 35 % studentů si zvolilo pouze jedno povolání (tedy jejich preferované). Na základě toho můžeme usuzovat, že více než třetina studentů je velmi pro-

fesně vyhraněna a v současné chvíli je schopna přesně říct, jaké zaměstnání by chtěli po ukončení studia vykonávat.

Studentů, kteří zvolili 2 a 3 povolání bylo taktéž poměrně hodně (přes 10 %) a počtem vybraných povolání spadají pod uvedený průměr 3,81 profesí. I u těchto studentů se tedy dá říct, že jsou poměrně dost profesně vyhraněni. Taktéž co do počtu zvolených oblastí se vyhraněnost pohybuje velmi nízko a to na úrovni 1,65 oblastí.

Co ovlivňuje studenty při výběru povolání?

Vlivů a důvodů, proč si studenti zvolili určité povolání, je mnoho, nicméně v dotazníku byly tomuto tématu věnovány celkem čtyři otázky. První z nich bylo, zda rodiče studentů pracují či nepracují v oblasti, kterou si studenti vybrali. Bylo zjištěno, že více než 80 % studentů se svým zaměřením odlišuje od práce, kterou vykonávají rodiče. Na základě toho můžeme říct, že pro většinu studentů povolání rodičů není rozhodující při jejich vlastním výběru. Přesto, díky Pearsonovu testu bylo zjištěno, že existuje závislost mezi výběrem povolání a prací rodičů.

Pro studenty může být práce rodičů jak inspirací, tak zastrušujícím případem. Pokud studenti na rodičích vidí, že je práce baví, naplňuje a navíc se jí dokáží uživit, je to pro ně motivující. Naproti tomu rodiče, kteří nejsou ve svém zaměstnání šťastní, nedostávají za ni dobrou výplatu nebo jim práce zabírá veškerý volný čas, mohou spíše studenty od dané práce odradit a ti pak přemýšlí nad uplatněním v jiné oblasti.

Dalším faktorem, který studenty při výběru profese ovlivňuje, je uplatnitelnost v dané oblasti na trhu práce. Téměř 72 % studentů je přesvědčeno o tom, že ve vybraném oboru najdou práci snadno. Při srovnání 10 nejpreferovanějších povolání s těmi, které jsou na českém trhu práce za poslední 3 roky nejžádanější, zjistíme, že v současnosti je na trhu poměrně velká poptávka po absolventech ekonomických škol, kteří by mohli pracovat v oblasti finančnictví, účetnictví a controllingu. Tato oblast byla studenty zvolena jen velmi málo, pouze 64 studentů si zvolilo preferované zaměstnání z této oblasti.

Velká poptávka je také po IT specialistech, programátorech nebo softwarových vývojářích. Programátor a programátor NC strojů se mezi 10 nejpreferovanějšími povoláními vyskytují, spolu s dalšími zaměstnáními z technologické a IT oblasti. Žádání jsou také personalisté, obchodní zástupci a marketingoví specialisté, kteří mezi respondenty taktéž neměli valné zastání.

Při současném stavu na trhu práce, kdy je nezaměstnanost velmi nízká pak budou mít výhodu ti studenti, kteří se rozhodnou právě pro nejpoptávanější profese, jelikož si budou pravděpodobně moct vybírat z vícero nabídek. Na druhou stranu ale ani studenti, kteří si ne zvolí přímo nejžádanější povolání, nemusí mít nutně problém s nalezením práce, jelikož v současné době převyšuje počet volných pracovních míst počet uchazečů o práci. Pokud by se tedy absolventi nerozhodli pro velmi specifický obor, nemuseli by mít větší potíže při hledání zaměstnání.

Další z otázek pak nabízela více možných odpovědí. Nejčastěji studenti odpověděli, že si vybrané povolání vybrali z důvodu dlouhodobého zájmu o danou oblast. Srovnatelný počet respondentů pak uvedlo jako důvod zájmu o dané povolání podmínky spojené s touto prací nebo snazší nalezení práce v daném oboru. Tito studenti se tedy o práci pravděpodobně nezajímají z důvodu většího zájmu, ale spíše z racionálních důvodů a jsou tak například ochotni vykonávat práci, která pro ně není tolik zajímavá, ale je lepší než ta oblast, která by je bavila, ale nemuseli by v ní najít uplatnění.

Posledním z ovlivňujících faktorů je očekávaný výdělek. V této otázce dostali studenti možnost otevřené odpovědi a následně byli rozřazeni do skupin podle zadané výše příjmu. Největší zastoupení má výdělek v rozmezí 10 001 až 20 000, do kterého spadá 41,04 % respondentů. Druhým nejpočetnějším rozmezím pak bylo 20 001 až 30 000, které tvoří 36,49 % respondentů a následně 30 001 až 40 000 kam spadá 9,44 % respondentů.

Pokud bychom tato čísla srovnali s průměrnou mzdou, která byla v roce 2017 na úrovni zhruba 29 000 Kč měsíčně, můžeme říct, že převážná většina studentů počítá spíše s nižší mzdou a pravděpodobně si tedy nemyslí, že by jimi zvolená oblast na tom byla platově průměrně nebo lépe.

Jaká je představa studentů o jejich budoucím směřování?

Jak studenti maturitních tak učňovských oborů dostali na tuto otázku několik možných odpovědí, které se pro každou skupinu mírně lišily. Možnost dalšího studia v jakékoliv formě (i při práci či v zahraničí) zvolilo ze všech respondentů 1 943, což je 68,94 %. Část těchto respondentů je tvořena studenty obecných oborů (gymnázií), u nichž je pokračování ve studiu na VŠ nebo VOŠ prakticky samozřejmostí. Mimo to sem ale můžeme zařadit jak studenty odborných předmětů s maturitou či výučním listem, kteří i přesto, že u nich předpoklad dalšího studia není tak velký chtějí pokračovat ve studiu, aby získali více znalostí a byli tak v budoucnu kvalifikováni pro lepší zaměstnání, než by získali po střední škole.

Naproti tomu 874 studentů uvedlo, že se o další studium nezajímají vůbec a chtějí nastoupit rovnou do práce. Tuto možnost zvolilo celkem 472 učňů a 402 maturantů. Většina maturantů pak byla ze středních škol s nějakým zaměřením – například gastronomie, cestovní ruch, strojírenství či ekonomie – a pouze minimum studentů bylo z gymnázií.

Jaká je mobilita studentů v rámci studia a práce?

V rámci studijní mobility je možné konstatovat, že studenti nejsou nijak zvlášť fixováni na studium ve svém kraji a většině z nich nevádí dojíždět do školy i mimo Zlínský kraj. Výlučně v rámci svého kraje chce studovat méně než 20 % studentů, většině z nich nevádí studium v jiném kraji, či ho dokonce upřednostňují. Malá část studentů by pak chtěla studovat v zahraničí.

Vyšší mobilita studentů v rámci studia je nepochybně výhodou, jelikož nejsou omezeni na výběr pouze těch škol a oborů, které jsou ve Zlínském kraji, ale mohou jít studovat i do jiných měst, kde je nabídka vzdělání odlišná a získat tak vzdělání, které by ve svém kraji získat nemohli. Především pokud by se pak po studiu vrátili zpět do svého kraje a v něm hledali zaměstnání, je výhodné když budou mít uchazeči o zaměstnání rozdílné znalosti. Pestrost dosaženého vzdělání je výhodou jak pro uchazeče, tak pro zaměstnavatele.

Může také nastat situace, při které by uchazeči o zaměstnání chtěli pracovat v rámci svého kraje, ale nemohou zde najít místo, které by odpovídalo jejich kvalifikaci a musí proto práci hledat i v jiných krajích, případně absolvovat rekvalifikační kurz. U pracovní mobility je zastoupení výhradně Zlínského kraje mírně vyšší, než u studijní mobility, nicméně stále převládá ochota pracovat i mimo kraj.

Práce v zahraničí má pak podstatně vyšší zastoupení než studium v zahraničí. Pokud bychom tedy pominuli ty, kteří chtějí pracovat pouze v rámci svého kraje a dlouhodobě v zahraničí, zůstává zhruba 60 % uchazečů, kteří jsou poměrně mobilní. Pro celkový stav trhu práce je to nepochybně výhodou, jelikož některé obory a odvětví jsou v České republice zastoupeny pouze v některých lokalitách, převážně pak těžký průmysl. Pro tato odvětví je možnost získání pracovníků i z jiných krajů do určité míry osvobozující – nemusí spoléhat pouze na pracovníky v nejbližším okolí. Pro Zlínský kraj pak může být tato situace velmi nevýhodná, jelikož hrozí, že velká část pracovních sil by mohla odejít pracovat do jiných krajů. Kraj i zaměstnavatelé by tak měli usilovat o to, aby byla pro pracovníky práce ve Zlínském kraji atraktivnější.

10 NÁVRHY A DOPORUČENÍ

Současný stav na trhu práce je pro uchazeče o práci přívětivý – nezaměstnanost je velmi nízká, nabízených pracovních míst je dostatek a uchazeči tak mají poměrně dobrou pozici, co se týče výběru zaměstnání. Pochopitelně nemůžeme všechny uchazeče a všechna pracovní místa považovat za sobě rovné, každý uchazeč má jinou kvalifikaci, stejně jako každá pracovní pozice vyžaduje jiné dovednosti a znalosti. Pro některé uchazeče tak nemusí být žádné místo vhodné a opačně, některá místa se nehodí pro žádného uchazeče.

Mohlo by se tedy zdát, že při nízké nezaměstnanosti každý uchazeč najde práci, avšak nemusí tomu tak nezbytně být. Je proto nutné, aby i v situaci, kdy se ekonomice daří, měli lidé povědomí o tom, která povolání jsou potřebná, kterých je naopak dostatek, zda mohou nějakým způsobem zvyšovat svou kvalifikaci, aby získali lepší místo a jaké místo by to bylo – jestli ve stejném oboru nebo jiném a mnoho dalších.

Je velmi důležité, aby už od nižšího věku měly děti povědomí o práci a o penězích, aby si uvědomily, že nic není jen tak a nic není zadarmo, že rodiče musí pracovat na to, aby měli kde bydlet, nebo mohli jet na dovolenou. Vliv rodičů je v tomto ohledu velmi podstatný. Už od malička by měly být děti vychovávány tak, aby byly schopné se v životě sami o sebe postarat, mít dobrou práci a dostatek peněz na živobytí. K tomu je nepochybně potřeba správné vychování, ale z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce by měly být děti směřovány k tomu, aby se snažily podat co nejlepších výsledků ve škole a mohly pak postoupit na další školy, kde se jejich kvalifikace zvyšuje. Rodiče by dětem také měli radit ohledně jejich budoucnosti, snažit se s nimi vybrat vhodnou střední školu, jelikož v 15 letech ještě málokdo ví, co by chtěl v životě dělat. Taktéž by rodiče měli děti nabádat k tomu, aby si alespoň přes léto našli nějakou brigádu, aby měli povědomí o pracovním životě.

Vliv rodiny je podstatný především v dětství, ačkoliv podle dotazníkového šetření chce ve stejném oboru jako rodiče pracovat pouze 17,36 % respondentů. Převážně na základní škole je důležité dětem radit v oblasti budoucího povolání, v pozdějším věku už jsou děti více seznámeny s pracovním životem a jsou schopny rozhodovat se samy. Na základních školách je také časté profesní poradenství nebo mají děti předměty zaměřené na svět práce. Profesní poradenství je pro děti velmi důležité a na základních školách by mu měla být věnována pozornost, ať už formou konzultačních hodin pro děti a rodiče, formou výuky, návštěv vzdělávacích veletrhů, exkurzí na střední školy či přímo do firem nebo různými přednáškami o školách či firmách. Děti si tak utváří představu o tom, co vlastně všechno

existuje za povolání, zamyslí se nad tím, co je baví a co ne, za co by jim jednou někdo mohl platit a co udělat pro to, aby toho jednou dosáhly. Profesionální poradenství by tak mělo být součástí každé základní školy, učitelé by měli pomoci dětem s výběrem školy nebo zaměstnání, mohou jim na základě jejich studijního prospěchu doporučit, která oblast je pro ně vhodná a která se k nim naopak nemusí úplně hodit.

Výběr střední školy má už na budoucí profesní vývoj mnohem podstatnější vliv, především pokud se jedná o střední školy se specializací, tedy ne o gymnázia s obecným studiem. Existuje nespočet středních škol se zaměřením na nejrůznější oblasti, které nabízí mnoho různých studijních oborů. Často se můžeme setkat s tím, že některé školy a obory jsou mnohem více vytížené než jiné a naopak o některé obory není zájem skoro vůbec. Jelikož je zřizovatelem většiny středních škol kraj, je možné kontrolovat a regulovat počet přijímaných uchazečů na jednotlivé obory podle potřeb kraje. Pokud by tedy bylo příliš mnoho automechaniků, kteří by pak nemohli nalézt uplatnění, měl by být omezen počet přijímaných uchazečů na tento obor. Naopak obory, které nejsou pro studenty samy o sobě příliš atraktivní, avšak pro ekonomiku jsou potřebné, mohou být dotovány formou stipendií nebo jiných studijních výhod, například poskytnutí učebnic nebo vybavení pro praxe. Také by měl být kladen důraz na odborné praxe poskytované při studiu, tedy aby získali studenti základní odborný výcvik na školách a poté mohli nastoupit na praxi do firem a mohli vykonávat činnost související s jejich oborem, ne jen pomocné práce. Taktéž podpora zahraničních výměnných programů je pro studenty dobrou možností, jak zvýšit své jazykové znalosti, které jsou v dnešní době pro firmy důležité. Pro studenty gymnázií by pak mělo opět existovat něco jako kariérní poradenství, ačkoliv spíše formou prezentací vysokých škol nebo účastí na veletrzích vzdělávání.

Po absolvování střední školy pak studenti buď pokračují v dalším studiu na vysokých školách, nebo jdou rovnou pracovat. U studentů gymnázií se další studium v podstatě předpokládá, kdežto pro studenty odborných škol další studium takovou samozřejmostí není. Ti si pak nejčastěji zvolí takovou vysokou školu, která specializací odpovídá jejich dosavadnímu studiu. Část tak činí z toho důvodu, že chtějí prohloubit již získané znalosti a chtějí tak zvýšit svou kvalifikaci. Tito studenti by k dalšímu studiu měli být motivováni jak ze strany rodičů, tak i ze strany učitelů na střední škole, především pokud mají dobré studijní výsledky a mají dobrý potenciál pro další studium a pro možnost získat lepší práci, než by měli jen se střední školou. Při výběru vysoké školy je ochota studentů studovat i mimo jejich kraj výhodou, jsou si toho pravděpodobně vědomi i sami studenti, jelikož studium

pouze v rámci Zlínského kraje jich upřednostňuje méně než 20 %. Stejně tak jako na střední škole by měl i na vysokých školách být brán zřetel na důležitost praxí v oboru, aby studenti získali nejen teoretické poznatky, ale aby věděli, jak aplikovat teorii do praxe. Stejně tak i počet přijímaných uchazečů by měl korespondovat s požadavky trhu práce, aby nebyl například přeřel psychologů a nedostatek učitelů.

Samozřejmě škola ani rodina nebudou mít žádný velký vliv, pokud student sám nebude chtít. V dnešní době mají studenti jak středních, tak vysokých škol nespočet možností, jak zvyšovat svou atraktivnost pro zaměstnavatele. Studenti, kteří budou excelentní ve škole, ale nebudou mít žádné zkušenosti z praxe, na tom budou rozhodně hůř než ti, kteří sice ve škole nebyli tak úspěšní, ale zato se zapojili do mimoškolních aktivit, které přispívají ke zvýšení jejich kvalifikace. Mnoho firem nabízí studentské stáže či trainee programy, brigády v oboru jsou také dobrou vizitkou, pracovní či studijní pobyty v zahraničí zaměstnavatelé také vítány nebo i účast ve studentských organizacích může být výhodná, především pokud činnost v organizaci souvisí se studovaným oborem. Jednoznačně je to pro studenty skvělá možnost, jak získat alespoň nějakou praxi v oboru a je určitě vhodné, aby alespoň některou z těchto možností využili a mohli o ni obohatit svůj životopis.

Z pohledu zaměstnavatelů je současná situace na trhu práce spíše problém, jelikož uchazečů je málo a mezi zaměstnavateli je velká konkurence a boj o kvalitní pracovníky. Firmy tak musí uchazeče o zaměstnání něčím oslovit, pracovními benefity, vyšším platem nebo jinými způsoby. Také musí dbát na to, aby o nich uchazeči vůbec věděli. Měli by se proto zaměřit hlavně na marketing, který v dnešní době není až tak těžký. Převážně mladí lidé jsou velmi aktivní na sociálních sítích, a proto je nabídka práce může jednoduše oslovit. Zároveň může být pro zaměstnavatele výhodné nabízet možnost stáží, praxí či trainee programů. Pokud by se jim studenti na praxích a stážích osvědčili, mohou jim po dokončení studia nabídnout stálé místo. Také by měli sledovat konkurenční podniky, od těch lepších se přiučit a snažit se docílit toho, aby uchazeči chtěli pracovat právě u nich ve firmě. Pro zaměstnavatele může být taktéž překážkou, pokud mají jen málo poboček nebo výroben a pracovní nabídka je tak prostorově omezená. V takových případech by se měli zaměřit i na to, aby jejich pracovní nabídka byla natolik dobrá, aby se za ní lidé byli ochotní i přestěhovat, popřípadě zvážit rozdělení do více částí země. Z šetření vyplývá, že necelých 25 % studentů chce pracovat v rámci Zlínského kraje a zhruba 60 % studentů je poměrně mobilních. Je proto důležité, aby zaměstnavatelé zvládli v kraji udržet i část studentů, kteří jsou ochotni pracovat i v jiných krajích, pokud by tam pro ně byly lepší podmínky.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit profesní orientaci studentů středních škol a s ní spojené další dílčí cíle. Profesní orientace byla zjišťována především s ohledem na současnou situaci na trhu práce. Díky dotazníkovému šetření následné analýze dat byly zjištěny nejpreferovanější oblasti povolání a jednotlivá nejpreferovanější povolání. Toto zjištění je směrodatné nejen pro vysoké školy, na kterých mohou absolventi středních škol pokračovat ve vzdělání, ale také pro Zlínský kraj a zaměstnavatele, jelikož získají povědomí o tom, jakými směry se dnešní studenti nejčastěji ubírají, a podle toho mohou uzpůsobit systém vzdělávání nebo vytvářet nová pracovní místa. Taktéž bylo výzkumem zjištěno, že profesní vyhraněnost studentů je velmi vysoká a dá se tak předpokládat, že většina z nich se bude držet povolání, které zvolili za preferenční.

Téma práce je poměrně rozsáhlé, stejně tak data získaná z dotazníkového šetření jsou obsáhlá a dalo by se jim dále věnovat do větší hloubky. Podrobněji by mohlo být analyzováno například povědomí studentů o mzdách v jednotlivých oblastech, jestli jejich představa odpovídá současnému stavu na trhu práce. Stejně tak by mohla být v oblastech podrobněji studována mobilita studentů, zejména pak pracovní mobilita. Pohyb pracovních sil je pro celkový stav ekonomiky výhodný, avšak pro jednotlivé kraje může být problematický, pokud by došlo k velkému odlivu pracovních sil a převážně pak mladých absolventů, kraj by se potýkal s problémy s vyšší nezaměstnaností a se stárnutím populace.

Analyzování a výzkum profesní orientace je důležitý, zejména pokud by do dotazníkového šetření byla zapojena většina škol v kraji a tím pádem i co nejvyšší možný počet respondentů, mohou být výsledky považovány za velmi vypovídající. Taktéž je výhodné sledovat vývoj profesní orientace, tedy zda jsou dlouhodobě preferovány zhruba stejné oblasti, nebo se preference razantně mění a pokud ano, tak proč. Sledování vývoje může být pro kraj velmi výhodným. Jednak může podpořit ty oblasti, které mají nedostatek pracovníků formou podpory vybraných oborů, ale také mohou tyto zjištěné informace poskytnout zaměstnavatelům ve Zlínském kraji, kteří na základě těchto výsledků pak mohou například obsazovat nové pozice, či nabídnout více pracovních míst, nebo možností stáží či praxí pro studenty.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DOHNALOVÁ, Zuzana, 2011. *Základy ekonomie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 174 s. ISBN 978-80-7454-014-1.

FRIEDRICH, Václav, 2002. *Statistika 1: vysokoškolská učebnice pro distanční studium*. Plzeň: Západočeská univerzita, 398 s. ISBN 80-7082-913-3.

HOLMAN, Robert, 2004. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha: C. H. Beck, 424 s. ISBN 8071797642.

JUREČKA, Václav, 2017. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

JUREČKA, Václav, 2018. *Mikroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 398 s. ISBN 978-80-271-0146-7.

KRUGMAN, Paul R. a Robin WELLS, ©2013. *Macroeconomics*. 3rd ed. New York: Worth Publishers, xxxii, 582 s. ISBN 978-1-4292-8343-4.

MAREK, Luboš, 2007. *Statistika pro ekonomy: aplikace*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 485 s. ISBN 978-80-86946-40-5.

ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK, 2016. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Praha: Grada, 543 s. ISBN 978-80-247-5858-9.

SIVERTZEN, Anne-Mette, Ety NILSEN a Anja Hagen OLAFSEN, 2013. Employer branding: employer attractiveness and use of social media. *Journal of Product & Brand Management*. **22(7)**, 473-483. DOI: 10.1108/JPBM-09-2013-0393.

SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA, 2018. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press, 535 s. ISBN 978-80-7261-537-7.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ, 2013. *Nezaměstnanost*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3.

ŠVARCOVÁ, Jena, Vít GABRHEL a Ondřej CÍCHA, 2014. *Makroekonomické aspekty vývoje trhu práce ve vztahu k absolventům škol v ČR*. Zlín: CEED, 143 s. ISBN 978-80-87301-18-0.

TEREK, Milan, 2014. *Interpretácia štatistiky a dát*. 3. dopl. vyd. Košice: Equilibria, 325 s. ISBN 978-80-8143-139-5.

TULEJA, Pavel, Ingrid MAJEROVÁ a Pavel NEZVAL, ©2006. *Základy makroekonomie*. Brno: Computer Press, 311 s. ISBN 8025109526.

WAWROSZ, Petr a Mojmír HELÍSEK, 2017. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 353 s. ISBN 978-80-7408-149-1.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – Metodika, © 2019. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps

Absolventi škol a mladiství, © 2019. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs>

Střední vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání, © 2019. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>

CO JE NÁRODNÍ SOUSTAVA POVOLÁNÍ?, © 2019. *Národní soustava povolání* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.nsp.cz/info/co-je-nsp>

Nejnovější ekonomické údaje, © 2019. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualniinformace#124>

6 nejžádanějších profesí roku 2016 – Poradna, © 2016. *Jobs.cz* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.jobs.cz/poradna/6-nejzadanejsich-profesi-roku-2016/>

7 profesí, které se v roce 2017 budou mít dobře – Poradna, © 2017. *Jobs.cz* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.jobs.cz/poradna/7-profesi-ktere-se-v-roce-2017-budou-mit-dobre/>

7 profesí, o které se firmy v roce 2018 poperou – Poradna, © 2018. *Jobs.cz* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.jobs.cz/poradna/7-profesi-o-ktere-se-firmy-v-roce-2018-poperou/>

Eurostat – Data Explorer, © 2019. *Eurostat* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_q&lang=en

Dotazník VVPO, © 2014. *Výzkum vývoje profesní orientace studentů*. [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.vvpo.cz/dotaznik/create>

Veřejná databáze: Věk, vzdělání a specifické skupiny nezaměstnaných, © 2013 – 2018. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM08-B&z=T&f=TABULKA&skupId=748&katalog=30853&pvo=ZAM08-B&str=v134&u=v117__VUZEMI__97__19

Veřejná databáze: Věk, vzdělání a specifické skupiny nezaměstnaných, © 2013 – 2018. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM08-B&z=T&f=TABULKA&skupId=748&katalog=30853&pvo=ZAM08-B&str=v134&u=v117__VUZEMI__100__3131

Veřejná databáze: Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let, © 2013 – 2018. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-D&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-D&str=v467&u=v413__VUZEMI__97__19

Veřejná databáze: Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let, © 2013 – 2018. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-D&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&u=v413__VUZEMI__100__3131&&str=v467

Veřejná databáze: Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob, © 2013 – 2018. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM11-A&z=T&f=TABULKA&skupId=766&katalog=30853&pvo=ZAM11-A&str=v194&c=v3~3__RP2018

Veřejná databáze: Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob, © 2013 – 2018. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM11-A&z=T&f=TABULKA&skupId=766&katalog=30853&u=v197__VUZEMI__100__3131&&c=v3~3__RP2018&str=v197

Veřejná databáze: Podíl nezaměstnaných osob, pracovní místa v evidenci úřadu práce, © 2013 – 2018. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM09&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v170&c=v3~3__RP2018)

[objekt&pvo=ZAM09&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v170&c=v3~3__RP2018](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM09&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v170&c=v3~3__RP2018)

Veřejná databáze: Podíl nezaměstnaných osob, pracovní místa v evidenci úřadu práce, © 2013 – 2018. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-)

[ob-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-)

[jekt&pvo=ZAM09&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&u=v172__VUZEMI__100__3131&&c=v3~3__RP2018&str=v172#w=](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-objekt&pvo=ZAM09&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&u=v172__VUZEMI__100__3131&&c=v3~3__RP2018&str=v172#w=)

Veřejná databáze: Struktura uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce - podle vzdělání, věku a délky nezaměstnanosti, © 2013 – 2018. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-)

[ob-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-)

[jekt&pvo=ZAM10&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v172&c=v3~3__RP2018&v=v166__null__null__null#w=](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-objekt&pvo=ZAM10&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v172&c=v3~3__RP2018&v=v166__null__null__null#w=)

Veřejná databáze: Struktura uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce - podle vzdělání, věku a délky nezaměstnanosti, © 2013 – 2018. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-)

[ob-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-)

[jekt&pvo=ZAM10&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&u=v175__VUZEMI__100__3131&&c=v3~3__RP2018&v=v166__null__null__null&str=v175](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-ob-objekt&pvo=ZAM10&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&u=v175__VUZEMI__100__3131&&c=v3~3__RP2018&v=v166__null__null__null&str=v175)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

D_L	Poptávka po práci
S_L	Nabídka práce
L	Množství práce
W	Mzdová sazba
E	Bod rovnováhy
L^*	Optimální množství práce
W^*	Optimální mzdová sazba
W_1	Vyšší mzdová sazba
W_2	Nižší mzdová sazba
ILO	Mezinárodní organizace práce
DN	Dobrovolně nezaměstnaní
EA	Ekonomicky aktivní
Z	Zaměstnaní
NAIRU	Nezaměstnanost neměnicí míru inflace
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
ÚP	Úřad práce
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NSP	Národní soustava povolání
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
VŠ	Vysoká škola
VOŠ	Vyšší odborná škola

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obrázek 1 Graf rovnováhy na trhu práce (vlastní zpracování, zdroj: Jurečka, 2018, s. 269).....	15
Obrázek 2 Graf dobrovolné nezaměstnanosti (vlastní zpracování, zdroj Jurečka, 2017, s. 163).....	19
Obrázek 3 Graf nedobrovolné nezaměstnanosti (vlastní zpracování, zdroj: Jurečka, 2017, s. 164).....	20
Obrázek 4 Graf Beveridgeovy křivky (vlastní zpracování, zdroj: Jurečka, 2017, s. 161).....	23
Obrázek 5 Graf vývoje počtu nezaměstnaných osob v ČR (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2018).....	38
Obrázek 6 Graf vývoje počtu nezaměstnaných osob ve Zlínském kraji (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2018).....	40
Obrázek 7 Graf vývoje obecné míry nezaměstnanosti (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2018; Eurostat © 2013 – 2018).....	41
Obrázek 8 Graf vývoje počtu uchazečů o práci a počtu pracovních míst v ČR (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017).....	42
Obrázek 9 Graf vývoj počtu uchazečů o práci a počtu pracovních míst ve Zlínském kraji (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017).....	43
Obrázek 10 Graf struktura uchazečů podle nejvyššího dosaženého vzdělání v ČR (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017).....	45
Obrázek 11 Graf struktury uchazečů podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve Zlínském kraji (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017).....	47
Obrázek 12 Nejpoptávanější profese (vlastní zpracování, zdroj: jobs.cz, © 2016 – 2018).....	48
Obrázek 13 Graf preferovaných oblastí v jednotlivých okresech (vlastní zpracování).....	53
Obrázek 14 Graf rodičů pracujících v oblasti (vlastní zpracování).....	56
Obrázek 15 Graf uplatnitelnosti (vlastní zpracování).....	57
Obrázek 16 Graf dalších zdůvodnění výběru povolání (vlastní zpracování).....	58
Obrázek 17 Graf očekávaného výdělku (vlastní zpracování).....	59
Obrázek 18 Graf představy budoucího směřování učňů (vlastní zpracování).....	61
Obrázek 19 Graf představy budoucího směřování maturantů (vlastní zpracování).....	63
Obrázek 20 Graf studijní mobility (vlastní zpracování).....	64

Obrázek 21 Graf pracovní mobility (vlastní zpracování)	65
Obrázek 22 Graf zaměstnání nebo podnikání (vlastní zpracování)	65

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Struktura uchazečů podle nejvyššího dosaženého vzdělání v ČR (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017).....	44
Tabulka 2 Struktura uchazečů podle nejvyššího dosaženého vzdělání ve Zlínském kraji (vlastní zpracování, zdroj: ČSÚ © 2013 – 2017).....	46
Tabulka 3 Struktura respondentů (vlastní zpracování).....	51
Tabulka 4 Preferované oblasti povolání (vlastní zpracování)	52
Tabulka 5 Nejpreferovanější povolání (vlastní zpracování).....	53
Tabulka 6 Profesní vyhraněnost studentů (vlastní zpracování).....	54
Tabulka 7 Chi-square Test and p-value (vlastní zpracování)	56
Tabulka 8 Chi-square Test and p-value (vlastní zpracování)	57
Tabulka 9 Chi-square Test and p-value (vlastní zpracování)	58
Tabulka 10 Očekávaný výdělek (vlastní zpracování).....	60

SEZNAM PŘÍLOH

- PI** Skupiny povolání
- PII** Vývoj nezaměstnanosti v ČR
- PIII** Vývoj nezaměstnanosti ve Zlínském kraji
- PIV** Vývoj počtu uchazečů v souvislosti s počtem volných pracovních míst pro ČR
- PV** Vývoj počtu uchazečů v souvislosti s počtem volných pracovních míst pro Zlínský kraj
- PVI** Zapojené školy
- PVII** Preferované oblasti v jednotlivých okresech
- PVIII** Profesní vyhraněnost
- PIX** Zdrojová data pro hypotézy

PŘÍLOHA PI: SKUPINY POVOLÁNÍ

Energetika, životní prostředí, doprava, spoje;

- doprava a logistika
- poštovní a doručovatelské služby
- vodní hospodářství
- životní prostředí a nakládání s odpady
- těžba a úprava nerostných surovin
- elektronické komunikace
- energetika

Finanční, řídicí a podpůrné činnosti:

- management
- ekonomika, administrativa, personalistika
- informační technologie
- obchod a marketing
- bankovníctví, finance a pojišťovnictví
- povolání bez oboru a mezioborová

Stavebnictví a průmysl:

- dřevařská výroba a nábytkářství
- potravinářství a krmivářství
- textilní a oděvní výroba
- kožedělná a obuvnická výroba
- výroba a zpracování papíru
- polygrafie
- chemie
- sklářská, keramická výroba
- hutnictví a slévárenství
- strojírenství a automobilový průmysl
- elektrotechnika
- stavebnictví a zeměměřičství

Služby, umění, média:

- ochrana majetku, osob a zdraví
- pohostinství, cestovní ruch a wellness
- služby provozní a osobní
- umění a kultura
- média, publicistika a knihovnictví
- umělecká řemesla

Veřejná správa a veřejné služby:

- právo
- státní správa
- územně samosprávné celky
- věda, vzdělávání, sport
- zdravotnictví a farmacie
- sociální služby
- ozbrojené síly a bezpečnostní sbory

Zemědělství a lesnictví:

- lesní hospodářství
- zemědělství a veterinární péče

PŘÍLOHA PII: VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI V ČR

		v tisíci osobách		z toho (věková skupina)		z toho (nejvyšší dosažené vzdělání)			
rok	kvartál	nezaměstnaní celkem	15 až 24 let	procentní zastoupení	SŠ bez maturity	procentní zastoupení	SŠ s maturitou	procentní zastoupení	obecná míra nezaměstnanosti (%)
2013	Q1	392,8	69,4	17,67%	179,4	45,67%	100,9	25,69%	7,4
	Q2	358	62,6	17,49%	164,2	45,87%	96,1	26,84%	6,7
	Q3	369,6	72,7	19,67%	156,1	42,23%	109,8	29,71%	6,9
	Q4	355,4	70,2	19,75%	153,6	43,22%	104,7	29,46%	6,7
2014	Q1	357,8	57,3	16,01%	162,1	45,30%	100,4	28,06%	6,8
	Q2	318,6	54,3	17,04%	137,5	43,16%	94,5	29,66%	6
	Q3	312,7	59,6	19,06%	125,1	40,01%	90,8	29,04%	5,9
	Q4	305,3	54,5	17,85%	128	41,93%	90,4	29,61%	5,7
2015	Q1	316,2	49,1	15,53%	135,4	42,82%	86,8	27,45%	6
	Q2	261,8	41,1	15,70%	107	40,87%	72,1	27,54%	4,9
	Q3	257,2	45,1	17,53%	103,9	40,40%	66,7	25,93%	4,8
	Q4	236,9	39,3	16,59%	87,6	36,98%	62,8	26,51%	4,5
2016	Q1	231,2	31,7	13,71%	92	39,79%	57,7	24,96%	4,3
	Q2	209,7	32,4	15,45%	79,1	37,72%	54,2	25,85%	3,9
	Q3	213	38,6	18,12%	77	36,15%	55,7	26,15%	4
	Q4	191,8	35,8	18,67%	73,6	38,37%	45,7	23,83%	3,6
2017	Q1	184,6	27,2	14,73%	74,6	40,41%	48,7	26,38%	3,4
	Q2	158,8	25,9	16,31%	60,9	38,35%	44,1	27,77%	3
	Q3	150,1	28,2	18,79%	57,9	38,57%	38,2	25,45%	2,8
	Q4	128,7	19,3	15,00%	54,4	42,27%	31,5	24,48%	2,4
2018	Q1	129,8	18,9	14,56%	49,7	38,29%	36,7	28,27%	2,4
	Q2	118,2	20,1	17,01%	43	36,38%	31,5	26,65%	2,2
průměr				16,92%		40,67%		27,06%	

PŘÍLOHA III: VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI VE ZLÍNSKÉM KRAJI

		v tisíci osobách	z toho (věková skupina)		z toho (nejvyšší dosažené vzdělání)				
rok	kvartál	nezaměstnaní celkem	15 až 24 let	procentní zastoupení	SŠ bez maturity	procentní zastoupení	SŠ s maturitou	procentní zastoupení	obecná míra nezaměstnanosti (%)
2013	Q1	20,7	2,3	11,11%	9,6	46,38%	6,3	30,43%	7,1
	Q2	18,4	2,3	12,50%	9,1	49,46%	5	27,17%	6,2
	Q3	21,5	4,1	19,07%	8,7	40,47%	7,7	35,81%	7,2
	Q4	20	3,2	16,00%	9,3	46,50%	5,4	27,00%	6,7
2014	Q1	20,3	2,3	11,33%	9,5	46,80%	6	29,56%	6,9
	Q2	17,2	3,2	18,60%	6,8	39,53%	6,1	35,47%	5,9
	Q3	17	4,3	25,29%	7,5	44,12%	4,4	25,88%	5,8
	Q4	16,6	3,1	18,67%	7,4	44,58%	5,8	34,94%	5,7
2015	Q1	16,8	1,9	11,31%	7,7	45,83%	5,2	30,95%	5,7
	Q2	13	1,9	14,62%	6	46,15%	3,6	27,69%	4,4
	Q3	13,4	2,1	15,67%	5,7	42,54%	4,1	30,60%	4,6
	Q4	12,3	1,8	14,63%	5,2	42,28%	3,6	29,27%	4,1
2016	Q1	13,5	1,1	8,15%	6,2	45,93%	3,6	26,67%	4,7
	Q2	11,4	0,9	7,89%	5,9	51,75%	2,4	21,05%	3,9
	Q3	10,7	1,3	12,15%	5,7	53,27%	2,7	25,23%	3,7
	Q4	11,4	1,3	11,40%	4,8	42,11%	3,6	31,58%	3,9
2017	Q1	16,1	3,1	19,25%	7,4	45,96%	4,8	29,81%	5,6
	Q2	10,4	2,8	26,92%	5	48,08%	2,2	21,15%	3,6
	Q3	9,4	2,7	28,72%	3,4	36,17%	2,3	24,47%	3,2
	Q4	5,8	1,6	27,59%	2,5	43,10%	1,8	31,03%	2
2018	Q1	7,4	1,7	22,97%	3,4	45,95%	2,9	39,19%	2,5
	Q2	5,3		0,00%	2	37,74%	2	37,74%	1,8
průměr				16,09%		44,76%		29,67%	

**PŘÍLOHA PIV: VÝVOJ POČTU UCHAZEČŮ V SOUVISLOSTI
S POČTEM VOLNÝCH PRACOVNÍCH MÍST PRO ČR**

	Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP		Podíl nezaměstnaných osob (%)		
	celkem	dosažitelní	celkem	muži	ženy
2013	596 833	582 457	8,17	8,33	8,02
2014	541 914	525 975	7,46	7,44	7,49
2015	453 118	436 547	6,24	6,12	6,35
2016	381 373	360 170	5,19	5,09	5,28
2017	280 620	259 929	3,77	3,71	3,83
2018	231 534	210 712	3,07	2,98	3,17

rok	Pracovní místa v evidenci ÚP celkem	Pracovní místa pro absolventy a mladistvé	procentní zastoupení	Počet dosažitelných uchazečů na 1 místo
2013	35 178	9 572	27,21%	16,6
2014	58 739	14 021	23,87%	9,0
2015	102 545	29 684	28,95%	4,3
2016	132 496	38 640	29,16%	2,7
2017	216 629	55 953	25,83%	1,2
2018	324 410	73 068	22,52%	0,6
průměr			26,26%	

**PŘÍLOHA PV: VÝVOJ POČTU UCHAZEČŮ V SOUVISLOSTI
S POČTEM VOLNÝCH PRACOVNÍCH MÍST PRO ZLÍNSKÝ KRAJ**

	Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP		Podíl nezaměstnaných osob (%)		
	celkem	dosažitelní	celkem	muži	ženy
2013	33 978	33 133	8,34	8,78	7,88
2014	29 439	28 935	7,36	7,48	7,24
2015	23 874	23 286	5,98	5,98	5,98
2016	19 848	18 968	4,92	4,98	4,86
2017	14 040	13 043	3,43	3,56	3,28
2018	10 954	9 842	2,61	2,67	2,55

rok	Pracovní místa v evidenci ÚP celkem	Pracovní místa pro absolventy a mladistvé	procentní zastoupení	Počet dosažitelných uchazečů na 1 místo
2013	2 217	514	23,18%	15
2014	2 749	821	29,87%	10,5
2015	5 810	1 912	32,91%	4,0
2016	6 528	2 323	35,59%	2,9
2017	7 975	2 580	32,35%	1,6
2018	11 849	3 733	31,50%	0,8
průměr			30,90%	

PŘÍLOHA PVI: ZAPOJENÉ ŠKOLY

Škola	Muž	Žena	Celkový součet
Kroměříž	242	241	483
Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži	0	1	1
Gymnázium Kroměříž	1	0	1
Gymnázium Ladislava Jaroše Holešov	6	8	14
Obchodní akademie Kroměříž	7	15	22
Odborné učiliště a Základní škola Holešov	2	5	7
SŠ podnikatelská a VOŠ, s.r.o.	0	1	1
Střední škola - Centrum odborné přípravy technické Kroměříž	103	5	108
Střední škola hotelová a služeb Kroměříž	38	104	142
Střední škola nábytkářská a obchodní Bystrice pod Hostýnem	23	0	23
Tauferova střední odborná škola veterinární Kroměříž	11	54	65
Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a Střední pedagogická škola Kroměříž	0	4	4
Vyšší odborná škola potravinářská a Střední průmyslová škola mlékárenská Kroměříž	5	16	21
Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově	46	28	74
Uherské Hradiště	383	267	650
Církevní střední škola pedagogická a sociální Bojkovice	0	3	3
Gymnázium J. A. Komenského a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Uherský Brod	16	26	42
MESIT střední škola, o.p.s. (Uherské Hradiště)	21	11	32
Obchodní akademie, Vyšší odborná škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Uherské Hradiště	41	55	96
Soukromá střední škola, s.r.o. (Uherské Hradiště)	1	0	1
Stojanovo gymnázium, Velehrad	10	33	43
Střední odborná škola a Gymnázium Staré Město	22	8	30
Střední odborné učiliště Uherský Brod	39	16	55
Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Uherský Brod	89	52	141
Střední škola - Centrum odborné přípravy technické Uherský Brod	43	5	48
Střední škola letecká s.r.o. (Kunovice)	33	3	36
Střední škola průmyslová, hotelová a zdravotnická Uherské Hradiště	61	25	86
Střední škola služeb, s.r.o. (Uherské Hradiště)	0	10	10
Střední uměleckoprůmyslová škola Uherské Hradiště	7	20	27
Vsetín	410	272	682
Gymnázium Františka Palackého Valašské Meziříčí	22	41	63
Gymnázium Rožnov pod Radhoštěm	24	32	56
Integrovaná střední škola - COP a JŠ s právem SJZ Valašské Meziříčí	53	31	84
Mateřská škola, Základní škola a Střední škola pro sluchově postižené, Valašské Meziříčí, Vsetínská 454	7	1	8

Škola	Muž	Žena	Celkový součet
Obchodní akademie a Vyšší odborná škola Valašské Meziříčí	13	4	17
Odborné učiliště Kelč	16	10	26
Střední odborná škola Josefa Sousedíka Vsetín	72	36	108
Střední průmyslová škola stavební Valašské Meziříčí	27	17	44
Střední průmyslová škola strojnická Vsetín	69	3	72
Střední škola cestovního ruchu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, s.r.o. (Rožnov pod R.)	5	23	28
Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel Rožnov pod Radhoštěm	87	25	112
Střední škola KOSTKA s.r.o.(Vsetín)	3	14	17
Střední škola zemědělská a přírodovědná Rožnov pod Radhoštěm	7	18	25
Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská Valašské Meziříčí	5	17	22
Zlín	496	506	1002
Gymnázium a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Zlín	14	27	41
Gymnázium Jana Pivečky a Střední odborná škola Slavičín	34	6	40
Gymnázium Valašské Klobouky	15	30	45
Gymnázium Zlín - Lesní čtvrť	37	77	114
Obchodní akademie Tomáše Bati a Vyšší odborná škola ekonomická Zlín	3	21	24
Střední odborná škola Luhačovice	14	19	33
Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o. (detaš. prac. Zlín)	12	8	20
Střední odborné učiliště a Středisko praktického vyučování stavební s.r.o.	2	0	2
Střední odborné učiliště Valašské Klobouky	35	15	50
Střední průmyslová škola Otrokovice	50	26	76
Střední průmyslová škola polytechnická - Centrum odborné přípravy Zlín	79	19	98
Střední průmyslová škola Zlín	133	38	171
Střední škola filmová, multimediální a počítačových technologií, s.r.o.	0	1	1
Střední škola gastronomie a obchodu Zlín	31	43	74
Střední škola hotelová Zlín, s.r.o.	2	7	9
Střední škola obchodně technická s.r.o. (Zlín)	22	5	27
Střední škola oděvní a služeb Vizovice	1	68	69
Střední škola pedagogická a sociální Zlín, s.r.o.	0	28	28
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Zlín	12	68	80
Celkový součet	1531	1286	2817

PŘÍLOHA PVII: PREFEROVANÉ OBLASTI V JEDNOTLIVÝCH OKRESECH

Oblast	Kroměříž	Uherské Hradiště	Vsetín	Zlín	Celkem
Technika, průmysl a stavebnictví	91	192	232	242	757
Služby, obchod, doprava a cestovní ruch	83	79	95	199	456
Zdravotnictví a sociální péče	34	53	50	144	281
Vzdělávání a výzkum	44	55	51	107	257
Bezpečnost, právo a ozbrojené složky	63	46	45	77	231
Management a administrativa	27	63	46	62	198
Umění a média	38	54	44	49	185
Informační a komunikační technologie	11	46	57	65	179
Zemědělství, veterinářství a životní prostředí	67	37	40	31	175
Bankovníctví, pojišťovnictví a další finanční služby	13	20	18	13	64
Veřejná správa, úřady	12	5	4	13	34
Celkem	483	650	682	1002	2817

PŘÍLOHA PVIII: PROFESNÍ VYHRANĚNOST

Počet zvolených povolání ve vybrané oblasti

Oblast	Počet zvolených povolání ve vybrané oblasti	Procentní zastoupení
Bankovníctví, pojišťovnictví a další finanční služby	342	3,19%
Bezpečnost, právo a ozbrojené složky	979	9,12%
Informační a komunikační technologie	674	6,28%
Management a administrativa	931	8,67%
Služby, obchod, doprava a cestovní ruch	1988	18,52%
Technika, průmysl a stavebnictví	2344	21,83%
Umění a média	980	9,13%
Veřejná správa, úřady	214	1,99%
Vzdělávání a výzkum	862	8,03%
Zdravotnictví a sociální péče	665	6,19%
Zemědělství, veterinářství a životní prostředí	758	7,06%
Celkem	10737	100,00%

Počet oblastí vybraných respondenty

Počet oblastí	Počet respondentů	Procento z celku
1	1805	64,08%
2	588	20,87%
3	233	8,27%
4	94	3,34%
5	43	1,53%
6	23	0,82%
7	16	0,57%
8	6	0,21%
9	4	0,14%
10	2	0,07%
11	3	0,11%
Celkem	2817	100,00%

PŘÍLOHA PIX: ZDROJOVÁ DATA PRO HYPOTÉZY

Rodiče pracující v oblasti

Kategorie	Ne	Ano	Celkový součet
Bankovníctví, pojišťovnictví a další finanční služby	50	14	64
Bezpečnost, právo a ozbrojené složky	215	16	231
Informační a komunikační technologie	158	21	179
Management a administrativa	142	56	198
Služby, obchod, doprava a cestovní ruch	373	83	456
Technika, průmysl a stavebnictví	554	203	757
Umění a média	179	6	185
Veřejná správa, úřady	32	2	34
Vzdělávání a výzkum	234	23	257
Zdravotnictví a sociální péče	246	35	281
Zemědělství, veterinářství a životní prostředí	145	30	175
Celkový součet	2328	489	2817

Uplatnitelnost – najdu snadno práci

Kategorie	Ne	Ano	Celkový součet
Bankovníctví, pojišťovnictví a další finanční služby	23	41	64
Bezpečnost, právo a ozbrojené složky	71	160	231
Informační a komunikační technologie	37	142	179
Management a administrativa	82	116	198
Služby, obchod, doprava a cestovní ruch	130	326	456
Technika, průmysl a stavebnictví	108	649	757
Umění a média	111	74	185
Veřejná správa, úřady	24	10	34
Vzdělávání a výzkum	97	160	257
Zdravotnictví a sociální péče	46	235	281
Zemědělství, veterinářství a životní prostředí	62	113	175
Celkový součet	791	2026	2817

Další zdůvodnění výběru povolání

Kategorie	V těchto oborech lze snadněji nalézt práci	V těchto oborech se snadněji dostanu na VOŠ nebo VŠ	Vyhovují mi pracovní podmínky spojené s těmito profesemi	Zvolené oblasti mě dlouhodobě zajímají a baví	Jiné Důvody	Celkový součet
Bankovníctví, pojišťovnictví a další finanční služby	9	2	27	20	6	64
Bezpečnost, právo a ozbrojené složky	13	1	38	170	9	231
Informační a komunikační technologie	23	2	18	132	4	179
Management a administrativa	4	5	60	124	5	198
Služby, obchod, doprava a cestovní ruch	69	5	73	294	15	456
Technika, průmysl a stavebnictví	210	16	121	380	30	757
Umění a média	9	1	19	151	5	185
Veřejná správa, úřady	0	1	11	19	3	34
Vzdělávání a výzkum	5	4	26	217	5	257
Zdravotnictví a sociální péče	44	4	28	201	4	281
Zemědělství, veterinářství a životní prostředí	12	2	18	140	3	175
Celkový součet	398	43	439	1848	89	2817

Zdroje: Národní soustava povolání, Český statistický úřad, dotazník VVPO